

לקוטי תורה • פרשת נשא • מאמר 7

זאת חנוכת המזבח ביום המשח אתו מאת נשיאי...

”זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו”

הקרבנות והתפילה מעלים את הנפש הבהמית: באמצעות התבוננות מתעורר הרצון
שלה עצמה, ששורשו במלאכים שבמרכבה, לאהבה לזהות העולה על אהבתה
הטבעית של הנפש האלקית. כל התחלה חדשה כזאת זקוקה תחילה ל”כבוד” מקיף,
כמו הקטורת והכלים היקרים של הנשיאים שהובאו ביום המשיחה, לפני ה”אכילה”
הסדירה של המזבח.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/nasso/7

הנקודה

הקרבנות והתפילה מעלים את הנפש הבהמית: באמצעות התבוננות מתעורר הרצון שלה עצמה, ששורשו במלאכים שבמרכבה, לאהבה לזהות העולה על אהבתה הטבעית של הנפש האלקית. כל התחלה חדשה כזאת זקוקה תחילה ל"כבוד" מקיף, כמו הקטורת והכלים היקרים של הנשיאים שהובאו ביום המשיחה, לפני ה"אכילה" הסדירה של המזבח.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

התורה אומרת שחנוכת הנשיאים הייתה גם "ביום" שנמשח המזבח וגם "אחרי" כן. כדי להסביר זאת, המאמר שואל מה הם הקרבנות: ה"לחם" של המזבח, הנאכל באש שלמעלה בדמות אריה, שענה לאש שהובאה מלמטה. התפילה, שהיא במקום הקרבנות, מעלה את הנפש הבהמית: פסוקי דזמרה וברכות קריאת שמע, תוך התבוננות בגדולת ה' ובאהבתו לישראל, הופכים את התשוקה עצמה לאהבת ה' בקריאת שמע. לכן היצר הרע הוא "טוב מאוד": כשהוא נכפה ומתברר, הוא מביא את הכבוד הגדול ביותר, כמו אור היוצא מן החושך. הנפש הבהמית יכולה לעשות זאת משום ששורשה ב"אדם" שבאופנים ובחיות, הרועשים מול ה"קדוש" של השרפים — גילוי שמעבר להשגתם; הרעש שלהם מעורר מענה מ"אדם" שעל הכיסא. אכילת המזבח היא בחינה פנימית, ואילו הקטורת היא מקיפה. התחלה זקוקה לתוספת מקיפה, כמו "הבו להוי' כבוד" שקודם לשבעת הקולות. לכן הקטורת והכלים של הנשיאים הובאו ביום המשיחה, ואילו קרבנות הבהמה שלהם הובאו אחר כך.

מבנה

1	השאלה: "ביום" או "אחרי"?	2-11
	פסוק אחד מתאר את חנוכת הנשיאים ליום המשיחה, ופסוק אחר — לזמן שאחריה. כדי להשיב על כך, המאמר פונה לקרבנות כ"לחם" וכ"אכילה" של המזבח, הנאכלים באש מן השמים בדמות אריה.	
2	התפילה במקום הקרבנות	7-31
	התפילה מעלה את הנפש הבהמית: זעקה מן הלב, אהבה המבקשת להתפשט מכל לבוש שאינו מוקדש לה', וסדר פסוקי דזמרה וברכות קריאת שמע, המראים שה' לבדו קיים וששמו שורה על ישראל, עד שתשוקתה נעשית אהבת ה' בקריאת שמע.	
3	מדוע הרע שהשתנה הוא "טוב מאוד"	10-81
	מלאך המוות, היצר הרע, הוא "טוב מאוד" כשהוא נכפה, שכן אז כבוד ה' מתעלה ביותר, כמו אור היוצא מן החושך. אהבתו הלוהטת של בעל התשובה היא זהב לעומת הכסף של האהבה הטבעית, והיא ניצתת בכבשן שבשכחי התפילה.	
4	שורש הנפש הבהמית והרעש של האופנים	12-111
	שורש הנפש הבהמית שבאדם הוא ב"אדם" שבתוך החיות והאופנים. כשהם שומעים את ה"קדוש" המשולש של השרפים, גילוי שמעבר להשגתם, הם רועשים; ואילו השרפים, שבשורשם הגילוי נמצא, עומדים בשקט. הרעש שלמטה מעורר מענה מ"אדם" שעל הכיסא.	
5	שתי האשיות ושני מיני קרבן	14-131
	אש שלמטה מורידה אש שלמעלה, בבית המקדש, בתפילה ובהקדחת הנשמות בידי מיכאל. "אכילת" המזבח היא בחינה פנימית, ואילו הקטורת, שריחה הוא תענוג לנשמה ולא לגוף, היא מקיפה; המזבח הפנימי והמזבח החיצון מקבילים ללב הפנימי וללב החיצוני.	

הקטורת של הנשיאים על המזבח החיצון הייתה חנוכת הבית חד־פעמית — חנוכה במשמעות של חינוך, כמו מתנה הניתנת לילד המתחיל ללמוד. כך גם "הבו להוי כבוד" קודם לשבעת הקולות, והכבוד קודם לייחוד החתן והכלה; הכלים היקרים של הנשיאים היו אותו כבוד.

שמן המשחה, משקה המעורב בבושם, מחבר פנימיות ומקיף; לכן הקרבנות המקיפים שייכים ליום המשיחה, וקרבנות האכילה באים אחר כך. הדבר מסביר גם את מדרש חז"ל, שלפיו כל נשיא נחשב כאילו הקריב ביום הראשון וביום האחרון.

הנפש הבהמית נפש הבהמית

הנפש המחיה את הגוף ואת הדחפים שלו. באדם היא נפש בעלת שכל, ששורשה ב"אדם" שבחיות המרכבה, ולכן היא יכולה להתעורר לאהבת ה' חזקה מאהבתה הטבעית של הנפש האלקית.

אכילת המזבח אכילת מזבח

אכילת הקרבנות על המזבח באש שלמעלה, "האריה האוכל את הקרבנות". זו בחינה פנימית, כמו מזון הנכנס פנימה, ובעבודת התפילה — העלאת הנפש הבהמית.

מקיף מקיף

אור גדול מכדי להיקלט בפנימיות, והוא פועל מלמעלה. הקטורת, שריחה הוא תענוג לנשמה ולא לגוף, היא הקרבן המקיף, וכל התחלה חדשה זקוקה תחילה לתוספת אור כזאת.

רעש רעש

סערת האופנים והחיות כשהם חשים בגילוי שמעבר להשגתם. המקבילה לכך בנפש היא אהבתה הלוהטת של הנפש הבהמית, "בחילא יתיר".

קדוש וקודש קדוש / קדש

קודש הוא קדושתו העצמית של ה', שמעבר לכל יחס לעולמות; קדוש, בתוספת ו', הוא מה שנמשך ממנה. שלוש פעמים "קדוש" הן שלושה שלבי המשכה, עד שהעולמות יכולים להתהוות.

חינוך חינוך

חנוכת המזבח מובנת כהתחלה: התוספת הניתנת כדי להתחיל דבר חדש, שלאחריה די בסדר הרגיל.

כבוד כבוד

הארה נוספת ומקיפה הנמשכת לפני המשכה או ייחוד חדשים, כמו ב"הבו להוי כבוד" לפני שבעת הקולות, ובכלי הנשיאים שנעשו "לכבוד ולתפארת".

אתכפיא סטרא אחרא אתכפיא סטרא אחרא

התגברות על היצר הרע ושינויו, שבאמצעותם "כבודו של הקדוש ברוך הוא מתעלה למעלה"; משום כך הוא נקרא "טוב מאוד".

קטע 1 • 11-2

השאלה: "ביום" או "אחרי"?

1 זאת חנוכת המזבח¹ ביום המשח אתו² מאת נשיאי ישראל כו' וכתוב זאת חנוכת המזבח אחרי המשח אותו.^{3,4}

"זאת חנוכת המזבח ביום המשח אתו מאת נשיאי ישראל" וכו'; ונאמר: "זאת חנוכת המזבח אחרי המשח אתו".

המאמר פותח בשני פסוקים מסיכום התורה על קרבנות הנשיאים בחנוכת המזבח במשכן שבמדבר (במדבר ז, פד ופח). בפסוק הראשון נאמר שהחנוכה הייתה "ביום המשח אתו"; כעבור כמה פסוקים נאמר שהיא הייתה "אחרי המשח אתו".

ויש להבין מ"ש בתחלה ביום המשח אתו דמשמע שהחנוכה של הנשיאים ומשיחת המזבח נעשה בפעם אי ושהם ענין אי דהא בהא תליא שהחנוכה עם המשיחה הם מישך שייך אהדדי.

ויש להבין את מה שנאמר תחילה, "ביום המשח אתו", שמשמע ממנו שחנוכת המזבח בידי הנשיאים ומשיחת המזבח נעשו בעת ובעונה אחת, ושהם עניין אחד, תלויים זה בזה, כך שהחנוכה והמשיחה קשורות זו בזו.

הניסוח הראשון מרמז שחנוכת המזבח בידי הנשיאים ומשיחת המזבח התרחשו בעת ובעונה אחת והן עניין אחד, כשכל אחת קשורה בחברתה. מכאן עולה השאלה שעליה ישיב המאמר.

2 ואח"כ כתיב אחרי המשח אתו דמשמע שהמשיחה היא ענין בפ"ע [בפני עצמו] והיתה צריכה להיות קודם החנוכה שהחנוכה של קרבנות הנשיאים לא היו רשאים להביא אלא אחר משיחת המזבח.

ובהמשך כתוב: "אחרי המשח אתו", ומשמע שהמשיחה היא עניין בפני עצמו, והיה עליה להתרחש לפני החנוכה, שכן לא היו רשאים להקריב את קרבנות חנוכת הנשיאים אלא לאחר משיחת המזבח.

הפסוק השני, "אחרי המשח אתו", מלמד שהמשיחה הייתה מעשה נפרד שהיה צריך להקדים. הנשיאים לא היו רשאים להקריב את קרבנות החנוכה שלהם עד שהמזבח נמשח.

אבל אין ענין החנוכה של הנשיאים עם קרבנותיהם שייך כלל לענין משיחת המזבח שזה ענין בפ"ע [בפני עצמו] וזה ענין בפ"ע [בפני עצמו].

אך עניין חנוכת הנשיאים עם קרבנותיהם אינו קשור כלל לענין משיחת המזבח: זהו עניין בפני עצמו, וזהו ענין בפני עצמו.

לפי הבנה זו, חנוכת הנשיאים אינה קשורה כלל למשיחה: כל אחת מהן היא עניין בפני עצמו. המאמר צריך להסביר כיצד שני הפסוקים נכונים.

אך להבין זה צריך להבין תחילה ענין הקרבנות בכללם מה ענינם כי הנה הקרבנות נק' בשם לחם כמ"ש את קרבני לחמי⁵ לאשי וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] בשתי אכילות הכתוב מדבר⁶ אכילת אדם ואכילת מזבח.

אך כדי להבין זאת, עלינו להבין תחילה את ענין הקרבנות בכלל: מה ענינם. הקרבנות נקראים בשם "לחם", כמו שכתוב: "קרבני לחמי לאשי"; וחז"ל אמרו: "כשתי אכילות הכתוב מדבר, אכילת אדם ואכילת מזבח".

לפני שהוא משיב, אדמו"ר הזקן מסביר מה הם הקרבנות. התורה מכנה אותם "לחמו" של ה' (במדבר כח, ב), וחז"ל, בדרשתם על הפסוק "אם האכל יאכל", אומרים שהכתוב מדבר בשני סוגי אכילה: אכילת אדם ואכילת מזבח (זבחים יג, ב).

אכילת מזבח היא שהיו מקריבים חלב ודם ע"ג [על גבי] המזבח והיה יורד אש מלמעלה⁷ כדמות אריה ותאכל את העולה⁸ ואת חלבי השלמים וזהו אריה דאכיל קרבנין^{9,10} הנז' [הנזכר] בזהר.¹¹

אכילת המזבח הייתה בכך שהיו מקריבים חלב ודם על גבי המזבח, ואש הייתה יורדת מלמעלה בדמות אריה ואוכלת את העולה ואת חלבי השלמים; וזהו "אריה דאכיל קרבנין" הנזכר בזהר.

"אכילת" המזבח הייתה שרפת החלב והדם: אש ירדה מן השמים בדמות אריה ואכלה את הקרבנות, כפי שאירע כשהאש ירדה לראשונה בחנוכת המשכן (ויקרא ט, כד). הוזהר מכנה את האש שלמעלה "אריה דאכיל קרבנין".

קטע 2 • 31-7

התפילה במקום הקרבנות

3 ויובן זה מענין התפלה שהיא כנגד הקרבנות¹² ובהכרח שצ"ל בתפלה ג"כ מעין בחי' הקרבנות ודוגמתם שלכן תיקנוה כנגד הקרבנות

הדבר יובן מתוך ענין התפילה, שהיא כנגד הקרבנות. לכן בהכרח שגם בתפילה יהיה מעין בחינת הקרבנות ודוגמתם, ומשום כך תיקנו אותה כנגד הקרבנות;

הנקודה תתבהר דרך התפילה, שחכמים תיקנו כנגד הקרבנות היומיים (ברכות כו ע"ב). אם התפילה נקבעה במקומם, צריך שיהיה בה משהו ממה שהיה בקרבנות.

והיינו משום העלאת נפש הבהמית בתפלה שעיקרה בעבודה שבלב להפוך לבו מן הקצה אל הקצה ממה שהיה שקוע וטרוד כל היום במחשבות אדם ותחבולותיו¹³ ויצרי מעללי איש.

כלומר, משום העלאת הנפש הבהמית בתפילה, שעיקרה עבודה שבלב: להפוך את הלב מן הקצה אל הקצה, לאחר שהיה שקוע וטרוד כל היום במחשבות האדם ובתחבולותיו, וביצרי מעללי איש;

הדבר המשותף לתפילה ולקרבנות הוא העלאת הנפש הבהמית, הנפש המחיה את הגוף ואת דחפיו. התפילה היא "עבודה שבלב": להפוך את הלב לחלוטין, ולהסיטו מן השקיעה במשך היום כולו במחשבות ובתחבולות אנושיות — ביטוי הלכות מתפילת מוסף של ראש השנה.

איש איש כפי שיודע נגעי לבבו לצעוק אל ה' בצר לו בכל לב ונפש וכמ"ש צעק לבם¹⁴ וגוי

כל איש ואיש, לפי שהוא מכיר את נגעי לבבו, לזעוק אל ה' בעת צרתו בכל לב ונפש, כמו שכתוב: "צעק לבם" וגוי;

כל אדם, המכיר את נגעי לבבו, זועק אל ה' מתוך צרתו בכל לבו ונפשו. הדברים מזכירים את תפילת שלמה בחנוכת בית המקדש (מלכים א ח, לח), ואת הפסוק "צעק לבם" (איכה ב, יח).

ולעורר את האהבה לה' בתשוקה וצמאון לדבקה בו ית' עד שתחפץ להתפשט מלבושים צואים¹⁵ הן הן המחשבות והדבורים והמעשים אשר לא לה' המה.

ולעורר את האהבה לה', מתוך תשוקה וצימאון לדבקה בו ית', עד שהנפש תחפוץ לפשוט את לבושיה הצואים. לבושים אלה הם המחשבות, הדיבורים והמעשים שאינם לה';

התנועה השנייה של התפילה היא לעורר אהבה וצימאון לה', עד שהנפש רוצה להסיר מעליה את "לבושיה הצואים" — דימוי מזכריה ג, ד. לבושים אלה הם המחשבות, הדיבורים והמעשים שאינם מוקדשים לה'.

הן בהיתר כו' שהן מלבושי נוגה שלפעמים עולה ונכללת בקדושה כאשר יפלט האדם מעגלי דרכיו¹⁶ שלא יהנה מהעוה"ז רק לש"ש [לשם שמים] להרחיב לבו ודעתו לה' ולתורתו כו'

בין שמדובר בדברים המותרים וכו', שהם לבושי נוגה; ולעיתים נוגה עולה ונכללת בקדושה, כאשר האדם שוקל את דרכיו כך שהוא נהנה מהעולם הזה רק לשם שמים, כדי להרחיב את לבו ודעתו לה' ולתורתו וכו',

הדבר כולל גם דברים מותרים, שהם בלבושי נוגה — תחום ביניים שאינו קדוש לחלוטין ואינו טמא לחלוטין. נוגה יכולה להתעלות ולהיכלל בקדושה כאשר האדם שוקל את דרכיו ומשתמש בעולם הזה רק לשם שמים, כדי להרחיב את לבו ואת דעתו לה' ולתורתו.

כמ"ש במ"א, משא"כ כשנמשך האדם אחר גופו לצורך עצמו ולהנאת עצמו מכיון אזי הוא יורד ונמשך למטה ומן ההיתר יסיתנו כו'.^{17, 18, 19}

כמו שמבואר במקום אחר. אבל כאשר האדם נמשך אחר גופו, ומתכוון לצרכיו ולהנאתו שלו, הוא יורד ונמשך למטה, ומתוך המותר יסית אותו וכו'.

אבל כאשר האדם הולך אחרי גופו לשם צרכיו והנאתו שלו, הוא שוקע ונמשך למטה יחד איתו. ה"וכו" משלים את האמירה הידועה: מן המותרת, היצר מסית אותו הלאה אל האסורה.

4 וזהו ענין בחי' הנוגה כשהיא יורדת ונכללת למטה בקליפות הטמאות לגמרי ועדי"ז ניתקן ענין התפלה.

וזהו ענין בחינת נוגה כשהיא יורדת ונכללת למטה בקליפות הטמאות לגמרי. ועל דרך זו סודר ענין התפילה.

כך נופלת נוגה: כאשר משתמשים בה להנאה אנוכית, היא יורדת ונבלעת בקליפות הטמאות לחלוטין. סדר התפילה נקבע בדומה לסדר הקרבנות, כדי להעלות את הנפש הבהמית שלב אחר שלב.

ומתחלה יסדר אדם²⁰ שבחו של מקום בפסוקי דזמרה בגדולת ורוממות א"ס ב"ה לעורר התשוקה והצמאון בנפש הבהמית לאסתכלא ביקרא דמלכא²¹ בסידור שבחיו איך שהוא ברוך שאמר והיה העולם

תחילה על האדם לסדר את שבחו של המקום בפסוקי דזמרה, ולדבר על גדולתו ורוממותו של אין סוף ברוך הוא, כדי לעורר בנפש הבהמית תשוקה וצימאון להתבונן בכבוד המלך, באמצעות סידור שבחיו: שהוא ברוך שאמר והיה העולם,

השלב הראשון הוא פסוקי דזמרה, בהתאם להוראת התלמוד שיש לסדר תחילה את שבחו של הקב"ה ואחר כך להתפלל (Avodah Zarah 7b). מטרתם לעורר בנפש הבהמית עצמה תשוקה "להתבונן בכבוד המלך", החל מברוך שאמר, שבו מברכים את ה' "שאמר והיה העולם".

דהיינו באמירה אחת ובמאמר א' כו', וכמ"ש בזהר²² במחשבה א' ברא את העולם²³ שהוא צופה ומביט עד סוף²⁴ כל הדורות וקורא הדורות מראש²⁵ וכולם נסקרים בסקירה אחת כו',

כלומר, באמירה אחת ובמאמר אחד וכו'; וכמו שכתוב בזהר: "במחשבה אחת ברא את העולם", שכן הוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות, "וקורא הדורות מראש", וכולם נסקרים בסקירה אחת וכו';

העולם נברא באמירה אחת, והזהר אומר שה' ברא אותו במחשבה אחת. במבט אחד הוא רואה את כל הדורות עד קץ הזמן, כפי שנאמר בתפילת ראש השנה וכפי שאומר ישעיהו: הוא "קורא הדורות מראש" (Isaiah 41:4).

והוא יחיד חי העולמים מלך^{26,27} פ"י יחיד שהוא לבדו הוא כמו קודם שנברא העולם וכמ"ש אתה הוא עד שלא²⁸ נברא כו'

והוא "יחיד חי העולמים מלך". פירוש "יחיד" הוא שהוא לבדו, כפי שהיה קודם שנברא העולם, וכמו שנאמר: "אתה הוא עד שלא נברא העולם" וכו';

ברוך שאמר מתאר את ה' כ"יחיד חי העולמים מלך". "יחיד" פירושו שהוא לבדו, בדיוק כפי שהיה לפני בריאת העולם, כמו שנאמר בתפילת הבוקר: "אתה הוא עד שלא נברא העולם".

וכמ"ש אני ה' לא שנית²⁹ שאף לאחר שנברא העולם אין עוד מלבדו³⁰ ואתה הוא³¹ ה' לבדך

וכמו שכתוב: "אני הוי' לא שנית" — שגם לאחר שנברא העולם "אין עוד מלבדו", ו"אתה הוא ה' לבדך",

"אני הוי' לא שנית" שבמלאכי פירושו שהבריאה לא חוללה בו שינוי. גם עכשיו "אין עוד מלבדו" (Deuteronomy 4:35), ו"אתה הוא ה' לבדך" (Nehemiah 9:6).

כמו קודם שנברא העולם כי העולם אין תופס מקום כלל דכולא כלא ממש³² חשיבי לגביה.

כמו קודם שנברא העולם, כי העולם אינו תופס מקום כלל, שהרי הכול נחשב כלא ממש ביחס אליו.

הבריאה אינה תופסת מקום לפניו, שכן הכול נחשב לאין ממש ביחס אליו, כפי שאומר הזהר. לכן הוא עדיין יחיד, כפי שהיה לפני הבריאה.

לפי שאתה עשית את השמים ושמי כו' ואתה מחיה³³ את כולם כו' וחי העולמים אינו

שהרי "אתה עשית את השמים ושמי..." , ו"אתה מחיה את כולם" וכו'. ו"חי העולמים" אינו

אותו פסוק בנחמיה ממשיך ואומר שהוא עשה את השמים ומחיה את כולם. ואף על פי כן, התואר "חי העולמים" שייך לו רק בבחינת "מלך".

אלא בבחי' מלך שאין זה אלא לפי שנקרא שמו ומלכותו על המדינה כו' כמ"ש במ"א.

אלא בבחינת "מלך", שהרי הדבר תלוי בכך ששמו ומלכותו נקראים על המדינה וכו', כמו שמבואר במקום אחר.

מלך הוא מלך רק מפני ששמו ושלטונו מוכרזים על מדינה. כך גם חיות העולמות שהי מעניק להם שייכות ל"שמו" ולמלכותו, ולא לעצמותו, כפי שיוסבר בפסקה הבאה.

משובח ומפואר עדי עד פי' למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית בעילוי אחר עילוי

"משובח ומפואר עדי עד" — כלומר, למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, בעלייה אחר עלייה.

"משובח ומפואר עדי עד" מתפרש כשבח שאין לו גבול בשני הכיוונים: איך־סוף למעלה ואיך־סוף למטה, בעלייה מדרגה אחר מדרגה.

עד אין קץ ותכלית כמ"ש הכל ירוממוך סלה³⁴ וכל החיים יודוך סלה³⁵ וקדושים בכל יום יהללוך סלה

פי' סלה בלי הפסק³⁶ עד רום המעלות.³⁷

בלי קץ וגבול, כמו שכתוב: "הכול ירוממוך סלה", "וכל החיים יודוך סלה" ו"קדושים בכל יום יהללוך סלה".

פירוש "סלה" הוא: בלי הפסק, עד רום המעלות.

בתפילות נאמר שכל הנבראים מרוממים ומשבחים אותו "סלה", והגמרא מלמדת ש"סלה" פירושו בלי הפסק (עירובין נד ע"א). כך שבחם עולה בלי הפוגה עד למעלות הגבוהות ביותר.

5 ונודע כמה מיני עליות בגי' [בגן עדן] תחתון ועליון ונו"ן אלפים יובלות³⁸ ושמיטין כו' שהרבה מיני

עילויים מעילויים שונים והכל נמשך

וידוע שיש סוגים רבים של עליות בגן עדן התחתון ובגן עדן העליון, וכן חמישים אלף יובלות ושמיטות וכו'; יש

סוגים רבים של התעלות, בדרגות שונות, והכול נמשך

נשמות בגן עדן התחתון ובגן עדן העליון עולות באמצעות סוגים רבים של עלייה, והמסורת מדברת על עליות הנמשכות על פני "חמישים אלף יובלות" ושמיטות. כעת המאמר מסביר מהיכן נובעות כל העליות השונות הללו.

רק מבחי' שמו הגדול בחי' שמו ומלכותו שאין זה רק בחי' זיו והארה בלבד כו'

רק מבחינת שמו הגדול, מבחינת שמו ומלכותו, שאינה אלא בחינה של זיו והארה בלבד וכו'

כולן נובעות רק מ"שמו הגדול", משמו וממלכותו, שאינם אלא זיו והארה ולא עצמותו. גם העליות הרוחניות הנעלות ביותר מתרחשות בתוך הארה זו.

וכי נשגב שמו³⁹ שאפ"י [שאפילו] שמו הוא בבחי' לבדו רק הודו וזיוו של שמו על ארץ ושמים כו'.

וכי נשגב שמו, שאפילו שמו הוא בבחינת "לבדו"; רק הודו וזיוו של שמו הם "על ארץ ושמים" וכו'.

הפסוק אומר: "נשגב שמו לבדו; הודו על ארץ ושמים" (תהלים קמח, יג). כשמדייקים בו, אפילו שמו הוא "לבדו", נשגב מעל העולמות; מה שמגיע לארץ ולשמים הוא רק הודו וזיוו של השם.

6 ואי לזאת תכלה ותכסוף אליו ית' נפש כל חי לדבקה בו ית' ובפרט בהזכירו כי נקרא שמו הגדול

ומלכותו ית' עלינו ישראל בפרט וכמ"ש וירם קרן לעמו⁴⁰ מגיד דבריו ליעקב^{41,42} כו'

ולכן נפשו של כל חי תכלה ותכסוף אליו ית', לדבוק בו ית'; ובייחוד כאשר הוא נזכר ששמו הגדול ומלכותו ית' נקראים עלינו, על ישראל בפרט, כמו שכתוב: "וירם קרן לעמו", "מגיד דבריו ליעקב" וכו';

ההתבוננות בכך מעוררת בכל נפש כמיהה לדבוק בה', וביתר שאת כשנזכרים ששמו הגדול ומלכותו שורים על ישראל בפרט. פסוקים הנאמרים בפסוקי דזמרה אומרים: "וירם קרן לעמו" (תהלים קמח, יד), ו"מגיד דבריו ליעקב" (תהלים קמז, יט).

וכתיב כי יעקב בחר לו^{43,44} יה ישראל לסגולתו ואומרים ברוך ה' אלקי ישראל^{45,46} דייקא אזי

תתעורר השמחה בלב איש ישמח ישראל בעושיו^{47,48} בשמחה גדולה לאלקים

וכתוב: "כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו"; ואנו אומרים: "ברוך ה' אלקי ישראל" — ישראל דווקא. אז תתעורר שמחה בלב האדם: "ישמח ישראל בעושיו", בשמחה גדולה בה',

בתהילים נאמר שה' בחר ביעקב ובישראל לסגולתו, ובתפילה אנו מברכים אותו כ"אלקי ישראל", ומזכירים את ישראל דווקא. הדבר מעורר שמחה בלב: "ישמח ישראל בעושיו" (תהילים קמט, ב).

שהשרה שכינתו בתוכנו וינהו כל⁴⁹ בית ישראל אחרי ה' ואח"כ ברכות ק"ש [קריאת שמע] איך

שהמלאכים מקדישים כו' ואהבת עולם אהבתנו חמלה גדולה ויתירה⁵⁰ פי' יתירה מהמלאכים כו' כמ"ש

בס"ש"ב [בספר של בינונים].

שהשרה את שכינתו בתוכנו, "וינהו כל בית ישראל אחרי הוי"'. ואחר כך באות ברכות קריאת שמע: כיצד המלאכים מקדישים כו'; ו"אהבת עולם אהבתנו... חמלה גדולה ויתרה" — "יתרה" פירושו יותר מן המלאכים וכו', כפי שמוסבר בספר של בינונים (תניא).

השמחה היא בה', שהשרה את שכינתו בישראל, ולכן כל בית ישראל נוהים אחריו (שמואל א ז, ב). לאחר מכן באות הברכות שלפני קריאת שמע: הראשונה מתארת את קדושת המלאכים, והשנייה, אהבת עולם, מדברת על "חמלה גדולה ויתרה" של ה', שאותה מסביר התניא כגדולה אף מקרבתו למלאכים.

7 ומזה יעלה ויבא ויגיע למס"נ [למסירות נפש] בקי"ש [בקריאת שמע] באחד ואהבת ככל לבכך בשני יצריך,⁵¹

דהיינו שגם כח המתאוה שכנפש הבהמית שבאדם המתאוה לדברים גשמיים

ומתוך כך הוא מתעלה ומגיע למסירות נפש בקריאת שמע, באמירת "אחד", ובאהבה של "ואהבת... ככל לבכך" — בשני יצריך; כלומר, שגם כוח התאוה שכנפש הבהמית שבאדם, המתאוה לדברים גשמיים

מכאן האדם מגיע למסירות נפש באמירת "אחד" שבקריאת שמע, ולאחר מכן לאהבה של "בכל לבכך", שחכמים פירשו כ"בשני יצריך" — ביצר הטוב וביצר הרע (ברכות נד ע"א). כלומר, גם הכמיהה של הנפש הבהמית לדברים גשמיים נכללת באהבה זו.

וצרכי גופו בתענוגות בני אדם ישוב אל⁵² ה' ויחפוץ בקרבת אלקים כי טוב שהוא מקור כל התענוגים וחיי החיים ב"ה ואזי יתענג על⁵³ ה' ממש.

ולצורכי גופו, לתענוגות בני האדם, ישוב אל ה' ויחפוץ בקרבת אלקים, כי טוב הוא, שהרי הוא מקור כל התענוגות וחיי החיים, ברוך הוא; ואז יתענג על ה' ממש.

תשוקתה של הנפש הבהמית לתענוגות הגוף פונה בחזרה אל ה', והיא מגיעה לרצון בקרבתו, משום שהוא המקור האמיתי לכל התענוגות וחיי החיים. אז האדם מתענג על ה' ממש.

קטע 3 • 81-10

מדוע הרע שהשתנה הוא "טוב מאוד"

8 ועי' דרשו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] בפסוק וירא אלקים⁵⁴ את כל אשר עשה והנה טוב מאד טוב זה

מלאך חיים⁵⁵ מאד זה מ"ה [שם מ"ה]⁵⁶ כו'

ועל כך דרשו חז"ל על הפסוק "וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד": "טוב" — זה מלאך החיים; "מאד" — זה מלאך המוות, וכן הלאה.

חז"ל דורשים את המילים "טוב מאד" שבסוף סיפור הבריאה ככוללות גם את מלאך המוות: "טוב" הוא מלאך החיים, ו"מאד" הוא מלאך המוות (בראשית רבה ט, י). המאמר משתמש בדרשה זו כדי להראות מה מתווסף כאשר הנפש הבהמית משתנה.

ולכאורה יפלא הרי הוא המ"ה [השם מ"ה] הוא היצה"ר [היצר הרע] ומה היא טובתו ולא עוד אלא שנק' טוב מאד יותר ממלאך החיים.

לכאורה הדבר תמוה: הרי מלאך המוות הוא היצר הרע; מה טוב יש בו? ולא זו בלבד, אלא שהוא נקרא "טוב מאד" — יותר ממלאך החיים.

הדבר תמוה, שכן מלאך המוות הוא היצר הרע עצמו. כיצד ייתכן שהוא טוב בכלל, ועל אחת כמה וכמה "טוב מאד", יותר ממלאך החיים?

אלא הענין הוא שאין טובתו של היצה"ר [היצר הרע] כשהוא בתקפו אלא כד אתכפיא סטי"א [סטרא אחרא]⁵⁷ כו' דהיינו

אלא, טובתו של היצר הרע אינה כשהוא בתוקפו, אלא דווקא "כד אתכפיא סטרא אחרא" — כשהסטרא אחרא נכנעת, וכן הלאה; כלומר,

היצר הרע טוב לא כשהוא חזק, אלא כשהוא נכנע, כלשון הזוהר "כד אתכפיא סטרא אחרא". ערכו הוא בכך שמתגברים עליו והופכים אותו.

שכאשר כח המתאוה שבלב האדם שמנפשו הבהמית מתהפך וישוב לאהבת ה' בכל לבבו שאזי גם היצה"ר [היצר הרע] שמשכנו בלב ששם משכן נפש הבהמית בחלל השמאלי

כאשר כוח התאוה שבלב האדם, שמקורו בנפש הבהמית, מתהפך ושב לאהבת ה' בכל לבבו, אזי גם היצר הרע, שמשכנו בלב — שהרי שם, בחלל השמאלי, משכן הנפש הבהמית —

כאשר התשוקה שבלב האדם, שמקורה בנפש הבהמית, מתהפכת לאהבת ה' בכל לבבו, גם היצר הרע עצמו משתנה. משכנו בלב, בחלל השמאלי, שבו נמצאת הנפש הבהמית.

הנה מלאך רע בע"כ [בעל כרחך]⁵⁸ יענה אמן ומסכים ומתרצה להודות על האמת כי הוא ית' חיי החיים ומקור התענוגים ואליו יאתה להיות כלתה נפשו לה'⁵⁹ בתשוקה וצמאון כו'.

הנה מלאך רע, בעל כורחו, עונה אמן, מסכים ומתרצה להודות על האמת: שהוא יתברך חיי החיים ומקור התענוגים, וראוי לו שהנפש תכלה אל ה' בתשוקה ובצימאון, וכן הלאה.

אזי, כלשון הגמרא, "מלאך רע עונה אמן בעל כורחו" (שבת קיט, ב). הוא מסכים שה' הוא חיי החיים ומקור כל התענוגים, ושראוי לנפש לכלות אליו בתשוקה ובצימאון (ראו תהלים פד, ג).

9 ובעבור זה אסתלק יקרא דקוב"ה [דקודשא בריך הוא] לעילא⁶⁰ כי זה הוא תכלית המכוון בבריאת העולמות להיות יתרון זה בנפש הבהמית השבה אל ה' כיתרון ה אור הבא מן החושך כנודע וכמ"ש במ"א.

ובשל כך "כבודו של הקדוש ברוך הוא מתעלה למעלה", שכן זו התכלית שלשמה נבראו העולמות: שתהיה מעלה זו בנפש הבהמית השבה אל ה', כמעלת האור הבא מן החושך, כידוע וכפי שמבואר במקום אחר.

כאשר הסטרא אחרא נכפפת, "כבודו של הקדוש ברוך הוא מתעלה למעלה", כפי שממשיך הזוהר. זו עצם התכלית של בריאת העולמות: המעלה המיוחדת של נפש בהמית השבה אל ה', כמעלת האור היוצא מן החושך (קהלת ב, יג).

ולכן הוא טוב מאד יותר ממלאך החיים שהוא בעצמו ממקור החיים והטוב, אבל מלאך רע שירד למדרגת מות ורע כשנתהפך לבח"י טוב וחיים הוא מעולה יותר כמשל יתרון האור כו'

ולכן הדבר הוא "טוב מאוד", יותר ממלאך החיים, שמקורו עצמו מקור החיים והטוב; אבל מלאך רע, שירד למדרגת מוות ורע, כאשר הוא מתהפך לבחינת טוב וחיים — הוא נעלה יותר, בדומה למעלת האור וכו'.

מלאך החיים טוב מצד מקורו, ולכן טובו אינו מוסיף דבר חדש. המלאך הרע ירד למדרגת מוות ורע, ולכן כשהוא מתהפך לטוב ולחיים הוא עולה על מלאך החיים, כמו שהאור הבא מן החושך גדול יותר.

[ועמ"ש מזה בד"ה אלה מסעי⁶¹ וע' בזהר ר"פ יתרו דס"ח ע"ב^{62,63} ובפי בהעלותך דף קנ"ג סע"ב] סוף עמוד ב] ומ"ש לקמן ע"פ והיה הכן הבכור לשניאה⁶⁴

[ועיין במה שנתבאר על כך במאמר המתחיל "אלה מסעי"; ועיין בזהר, בתחילת פרשת יתרו, דף סח ע"ב, ובפרשת בהעלותך, דף קנ"ג ע"ב; וכן במה שיתבאר להלן על הפסוק "והיה הכן הבכור לשניאה".]

ההערה שבסוגריים מרובעים מפנה את הקורא לדיונים נוספים: המאמר "אלה מסעי" בפרשת מסעי, שני מקומות בזהר, והמאמר על הפסוק "והיה הכן הבכור לשניאה" בפרשת כי תצא.

וגם כמ"ש בזה"ק [בזהר הקדוש] במקום שבע"ת [שבעלי תשובה] כו' דמשכין ליי⁶⁵ בחילא יתיר⁶⁶ שהוא מחמת יותר תגבורת כו'

וכן נאמר בזהר הקדוש: "במקום שבעלי תשובה עומדים" וכו', שכן הם ממשיכים אותו "בכוח גדול יותר"; והיינו משום שיש בהם התגברות גדולה יותר וכו'.

גם הזהר מבאר את האמירה שבעלי תשובה עומדים במקום שאין צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו: הם ממשיכים אותו "בכוח גדול יותר". הדבר נובע מעוצמתה הגדולה יותר של אהבתם.

שכאשר האהבה בתגבורת מבחי' רשפי אש האהבה⁶⁷ היא כמעלת הזהב על הכסף היא האהבה שבטבעה כתולדתה שנמשלה למים משוך אחריו כמים⁶⁸ כו'.⁶⁹

כאשר האהבה מתגברת בבחינת רשפי אש, היא נעלית כאותה מעלה שיש לזהב על הכסף. הכסף הוא האהבה הטבעית, כפי שהיא מלידה, שנמשלה למים: "משוך אחריו כמים" וכו'.

אהבה עזה, כמו "רשפי אש" (שיר השירים ח, ו), נעלית מן האהבה הטבעית כשם שהזהב נעלה מן הכסף. האהבה הטבעית, המולדת, של הנשמה נמשלה למים, הנמשכים אחר ה', כלשון התפילה על הגשם בשמיני עצרת.

10 והאהבה כרשפי אש נולדה מהתבוננות זו שבתפלה ופסוד"ז [ופסוקי דזמרה] בסידור שבחיו של מקום בעומק דעתו בגדולת א"ס ב"ה ורוממותו לאין קץ ובברכת יוצר ואהבת עולם כו'

ואהבה כרשפי אש נולדת מהתבוננות זו שבתפילה ובפסוקי דזמרה, בסידור שבחיו של מקום מתוך העמקה בדעתו בגדולת אין סוף ברוך הוא וברוממותו שאין לה קץ, וכן בברכת "יוצר [אור]" ובברכת "אהבת עולם" וכו',

אהבה זו כרשפי אש נולדת מהתבוננות שבתפילה: בפסוקי דזמרה, בסידור שבחי ה' מתוך מחשבה מעמיקה על גדולתו האין-סופית, וכן בברכות שלפני קריאת שמע — "יוצר" ו"אהבת עולם".

עד שיגיע לקיום מס"נ [מסירות נפש] באחד וקיום ואהבת כו' כנ"ל וכמ"ש במ"א⁷⁰ ע"פ מצרף לכסף⁷¹ וכור לזהב ואיש לפי מהללו, פי' שבאיש⁷² לפי מהללו בקי"ש [בקריאת שמע] ותפלה

עד שיגיע לקיום מסירות נפש ב"אחד" ולקיום "ואהבת" וכו', כנזכר לעיל; וכפי שנתבאר במקום אחר על הפסוק "מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו". כלומר, "איש לפי מהללו" — בקריאת שמע ובתפילה

ההתבוננות נמשכת עד שהאדם מגיע למסירות נפש ב"אחד" ולאהבת "ואהבת". אדמו"ר הזקן מזכיר את ביאורו לפסוק "מצרף לכסף וכור לזהב ואיש לפי מהללו" (משלי כז, כא), שבו "איש לפי מהללו" מתייחס לשבחים שבקריאת שמע ובתפילה.

ופסוקי דזמרה נעשה מצרף וכור הן רשפי אש האהבה לכלות ולשרוף את כח המתאוה שבנפש הבהמית עד שישוב לאהבת ה' ולדבקה בו בתשוקה וצמאון וכללות הנפש ממש:

ובפסוקי דזמרה נעשים המצרף והכור: אלו הם רשפי אש האהבה, לכלות ולשרוף את כוח התאוה שבנפש הבהמית, עד שתשוב לאהבת ה' ולדבקות בו מתוך תשוקה וצמאון וכללות הנפש ממש.

באמצעות שבחים אלה נעשים המצרף והכור — רשפי אש האהבה, השורפים את תאוות הנפש הבהמית עד שהיא שבה לאהבת ה' ומשתוקקת לדבוק בו. זהו האש הפנימי שבתפילה, המקביל לאש שעל המזבח.

קטע 4 • 111-12

שורש הנפש הבהמית והרעש של האופנים

11 ב והנה הכח הזה לנפש הבהמית שתתפעל מגדולת א"ס ב"ה ורוממותו עד שתתלהט ותתלהב בתשוקה וצמאון לה' ולדבקה בו^{73,74}

ב. והנה, הכוח שיש לנפש הבהמית להתעורר מגדולתו ורוממותו של אין סוף, ברוך הוא, עד שתידלק ותבער בכמיהה ובצמא לה' ולהידבק בו,

החלק השני שואל מהיכן שואבת הנפש הבהמית את הכוח להתעורר כל כך מגדולת ה', עד שהיא כוערת בכמיהה ובצמא להידבק בו. השאלה נוגעת לנפש הבהמית עצמה, ולא רק לנפש האלקית.

ית' עד שישוב ויתהפך כח המתאוה שבה לאהבת ה' הוא מפני ששרש נפש הבהמית שבאדם נלקח מהאופנים וחיות הקדש שבמרכבה פני אריה ופני שור⁷⁵ כו'

עד שכוח התאוה שבה ישוב ויתהפך לאהבת ה' יתברך, הרי זה מפני ששורש הנפש הבהמית שבאדם נלקח מהאופנים ומחיות הקודש שבמרכבה, מפני אריה ומפני שור וכו'.

התאוה שלה יכולה אפילו להתהפך לאהבת ה', מפני ששורשה באופנים ובחיות הקודש, המלאכים שבמרכבה האלוקית שראה יחזקאל, שפניהם פני אריה ופני שור (יחזקאל א, י').

(הגם כי שרש כל נפש הבהמות הוא ג"כ מבחי' פני אריה פני שור ושרש נפש העופות מבחי' פני נשר כמ"ש במ"א, ובמה תפרד שרש וחיות נפש הבהמית שבאדם שבודאי אינה דומה לנפש שבבהמות ממש. (אף ששורש נפשן של כל הבהמות הוא גם כן מבחינת פני אריה ופני שור, ושורש נפש העופות הוא מבחינת פני נשר, כמו שמכואר במקום אחר; ואם כן, כמה נבדלים השורש והחיות של הנפש הבהמית שבאדם, שהרי בוודאי אינה דומה לנפש שבבהמות ממש?)

סוגריים ארוכים מעלים קושי: גם נפשותיהם של בעלי החיים הרגילים מושרשות בפני האריה והשור, ואלה של העופות — בפני הנשר. אם כך, במה שונה הנפש הבהמית שבאדם, שהרי ברור שאינה דומה לנפש של בעל חיים?

שהרי נפש הבהמית שבאדם היא נפש המשכלת ומדברת שגדלה וגבהה מעלתה לאין קץ על נפש שבבהמות ממש שאינה אלא נפש חיה בלבד ואין ערוך לחי עם מדבר כנודע.

שהרי הנפש הבהמית שבאדם היא נפש משכלת ומדברת, שמעלתה גבוהה ונישאה לאין ערוך ממעלת הנפש שבבהמות ממש, שאינה אלא נפש חיה בלבד; ואין ערך בין החי למדבר, כידוע.

הנפש הבהמית של האדם היא נפש משכלת ומדברת, ונעלית לאין ערוך מהנפש החיה בלבד של בעל חיים. אין השוואה בין מדרגת ה"חי" למדרגת ה"מדבר" שבבריאה.

אך הענין הוא שארבע חיות שבמרכבה ארבעה פנים לכל אחת מהנה ויש בכל אחת מהן דמות אדם וכמ"ש ודמות פניהם פני אדם ושרש וחיות נפש הבהמית שבאדם הוא מבחי' אדם שבחיות שבמרכבה אך העניין הוא שלארבע החיות שבמרכבה יש ארבעה פנים לכל אחת מהן, ובכל אחת מהן יש דמות אדם, כמו שכתוב: "ודמות פניהם פני אדם"; ושרש הנפש הבהמית שבאדם וחיותה הם מבחינת האדם שבחיות שבמרכבה,

התשובה היא שלכל אחת מארבע החיות שבמרכבה יש ארבעה פנים, ובכל אחת מהן כלולה דמות אדם. הנפש הבהמית האנושית מושרשת ב"אדם" שבחיות הללו.

כי גם בחי' פני שור ופני אריה כלולים מבחי' אדם וכמ"ש בזהר⁷⁶ ושרש נפש הבהמות שמבחי' פני שור היינו מבחי' פני שור בעצם כו'.⁷⁷

כי גם בחינת פני שור ופני אריה כלולה מבחינת אדם, כמו שכתוב בזהר; ואילו שורש נפשן של הבהמות, שמבחינת פני שור, הוא מבחינת פני שור עצמו וכו'.

גם פני השור ופני האריה כלולים מבחינת אדם, כפי שאומר הזוהר. לעומת זאת, שורשן של נפשות בעלי החיים הרגילים הוא בפני השור עצמם, בלי המרכיב האנושי הזה.

[ועי"ש מזה בביאור ע"פ אני ישנה⁷⁸ ובד"ה אם בחקתי תלכו⁷⁹ ובד"ה בכ"ה בכסליו⁸⁰ ובד"ה המגביהי לשבת]⁸¹ והנה האופנים וחיות הקדש⁸² ברעש גדול מתנשאים לעומת השרפים.⁸³ וענין הרעש הוא מחמת ששומעים את השרפים שאומרים קדוש ג"פ [ג' פעמים] וזהו ענין לעומת השרפים.

[ועיינו במה שנכתב על כך בביאור לפסוק "אני ישנה", ובמאמרים הפותחים במילים "אם בחוקתי תלכו", "בכ"ה בכסליו" ו"המגביהי לשבת".] והנה, "האופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים לעומת השרפים". הרעש נובע מכך שהם שומעים את השרפים אומרים "קדוש" שלוש פעמים; וזהו ענין "לעומת השרפים".

לאחר הפניה לדיונים נוספים, הטקסט מצטט את הברכה הראשונה שלפני קריאת שמע: האופנים וחיות הקדש מתנשאים "ברעש גדול" לעומת השרפים. הרעש נובע מכך שהם שומעים את השרפים מכריזים "קדוש" שלוש פעמים.

וביאור ענין זה כי הנה פי' וביאור מלת קדוש הוא לומר שהוא קדוש ומובדל בערך שאין לו ערך ויחוס בעלמין שאינו לא בגדר ממלא ולא בגדר סובב דלאו מכל מדות אליו⁸⁴ כלל.⁸⁵

וביאור הענין הוא שפירוש המילה "קדוש" הוא לומר שהוא קדוש ומובדל, במדרגה שאין לה שום ערך ויחס לעולמות; אין הוא לא בגדר ממלא כל עלמין ולא בגדר סובב כל עלמין, שהרי "לאו מכל מדות אליו כלל".

"קדוש" פירושו מובדל ונעלה מכל יחס לעולמות: לא האור שממלא אותם ולא האור שמקיף אותם. כפי שאומר תיקוני זוהר על ה', הוא "לאו מכל מדות אליו כלל".

אך קדוש בוי"ו הוא ענין המשכה מקדש עליון [ועיין מ"ש מזה בד"ה צאינה וראינה⁸⁶ בענין שאו ידיכם קדש].

אבל "קדוש" בוי"ו הוא המשכה מן הקודש העליון. [ועיינו במה שנכתב על כך במאמר המתחיל "צאינה וראינה", בענין "שאו ידיכם קדש"].

"קדוש", הנכתב בוי"ו, מציין דבר הנמשך מן הקודש העליון, הקודש עצמו, הנכתב בלי וי"ו. הוי"ו הנוספת מבטאת את ההמשכה.

כי ענין קדש הוא מלה בגרמיה⁸⁷ שהוא ענין עצמיות קדושת אור א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף ואין לו תכלה כו' ואין העולמות יכולים לקבל אור א"ס ב"ה

כי הקודש הוא דבר בפני עצמו; ענינו עצמות קדושת אור אין סוף ברוך הוא, שכשמו כן הוא — אין לו סוף ואין לו תכלה וכו', והעולמות אינם יכולים לקבל את אור אין סוף ברוך הוא

קדוש, "דבר בפני עצמו" בלשון הזוהר, הוא עצמות קדושת אור אין סוף, שאין לו סוף ואין לו תכלה. העולמות לא יכלו לקבל אור זה כפי שהוא.

כמו שהוא שהיו בטלים במציאות והיו כלא היו אלא ע"י צמצום גדול להמשיך התפשטות זיו והארה בלבד בבחי' קו וחוט כו' והוא ענין קדוש בוי"ו בבחינת המשכה

כפי שהוא, שכן היו מתבטלים ממציאותם והיו כאילו לא היו מעולם; אלא רק על ידי צמצום גדול, כדי להמשיך התפשטות של זיו והארה בלבד, בבחינת קו וחוט וכו'. וזהו ענין "קדוש" בוי"ו, בבחינת המשכה.

אילו היה אור אין סוף מתגלה כפי שהוא, העולמות היו מתבטלים ממציאותם. רק באמצעות צמצום גדול נמשכת הארה בלבד, כקו דק, והמשכה זו היא "קדוש" בוי"ו.

אך גם ההמשכה ההיא עדיין היא בבחי' קדוש ומובדל שאין העולמות יכולים להשיג עד שנעשה המשכה והארה דהארה והוא ענין קדוש השני המשכה והארה מקדוש הראשון. וכן ענין קדוש השלישי הוא ענין המשכה והארה דהארה שנמשך מקדוש הב'.

אבל גם אותה המשכה עדיין היא בבחינת קדוש ומובדל, שהעולמות אינם יכולים להשיג, עד שנעשית המשכה והארה של הארה; וזהו ה"קדוש" השני — המשכה והארה מן ה"קדוש" הראשון. וכן ה"קדוש" השלישי הוא המשכה והארה של הארה, הנמשכת מן ה"קדוש" השני.

גם אותה הארה עדיין היא "קדוש ומובדל", מעבר להשגת העולמות, ולכן היא צריכה להצטמצם שוב להארה דקה מן ההארה: זהו ה"קדוש" השני. ה"קדוש" השלישי הוא הארה נוספת, הנמשכת מן השני.

ובזה יוכל להיות בחי' הוי' להיות כל הנמצאים העליונים ששיגו יקר תפארת גדולתו ורוממותו לאין קץ באיזה השגה ותפיסה ויתענגו על ה' בהשגתם תענוג נפלא [ועמ"ש מענין ג"פ ג' פעמים] קדוש בביאור ע"פ אחרי⁸⁸ ה' אלקיכם תלכו

ובכך יכולה להיות בחינת הוי', כך שיהיו כל הנמצאים העליונים, שיוכלו להשיג במידה כלשהי של הבנה ותפיסה את יקר תפארת גדולתו ורוממותו שאין להן קץ, ויתענגו על ה' בהשגתם כתענוג נפלא. [ועיינו כמה שנכתב על ענין שלוש פעמים "קדוש" בביאור על הפסוק "אחרי ה' אלקיכם תלכו",

רק אז יכולה להיות בחינת "הוי'" — התהוות הנבראים העליונים, היכולים להשיג משהו מגדולת ה' ולהתענג עליה תענוג נפלא. הפסוק "קדוש קדוש הוי' צבאות" מתאר אפוא את ההשתלשלות מקדושתו העצמית של ה' ועד לעולמות הנבראים.

ובדי"ה רני ושמחי⁸⁹ בת] ואעפ"כ [ואף על פי כן] נקי צבאות אות הוא בצבא דיליה⁹⁰ שאי נו בכחי השגה אלא עד"מ בכחי אות אחת מענין שלם בהשכלה והשגה שלימה שהאות ההוא אין לו ערך להיות נקי עליו כלל שם השגה אלא רמז בעלמא.

ובמאמר המתחיל "רני ושמחי בת" [ואף על פי כן הוא נקרא "צבאות": "אות הוא בצבא דיליה". כלומר, אין זו בדרך של השגה, אלא על דרך משל, כאות אחת מתוך עניין שלם המוכן ומושג בשלמות; לאות הזאת אין כל ערך, עד שאי אפשר לכנותה כלל בשם השגה, אלא היא רמז בלבד.

ובכל זאת ה' נקרא "צבאות", הנדרש כ"אות הוא בצבא דיליה": מה שהצבאות משיגים דומה לאות אחת מתוך רעיון שלם. אות יחידה אינה מעניקה הבנה של ממש ברעיון, אלא היא רמז בלבד.

וכך הוא ענין השגת העולמות ואפילו עולמות עליונים מאחר שהן בכחי נבראים ומחודשים מאין ליש אין להם תפיסה והשגה בו ית' בעצמו ובכבודו שאתה הוא עד שלא נברא העולם כו'.

וכך הוא גם ענין השגת העולמות: אפילו העולמות העליונים, מאחר שהם נבראים ומחודשים מאין ליש, אין להם תפיסה והשגה בו יתברך כפי שהוא בעצמו ובכבודו, "שאתה הוא עד שלא נברא העולם" וכו';

כך הוא בכל העולמות, אפילו העליונים שבהם: בהיותם נבראים, שהתהוו מאין ליש, אין ביכולתם להשיג את ה' כפי שהוא בעצמותו, כפי שהיה קודם הבריאה.

ואין להם תפיסה אלא בחיות המתפשט בעולמות להחיותם ולהוותם מאין ליש שהוא בכחי אות אחת כיו"ד נברא העוה"ב [העולם הבא]⁹¹ ובה' העוה"ז ואין להם השגה אלא בכחי יו"ד כו'.

ואין להם תפיסה אלא בחיות המתפשטת בעולמות להחיותם ולהוותם מאין ליש, שהיא בבחינת אות אחת: "כיו"ד נברא העולם הבא וכה"א העולם הזה"; ואין להם השגה אלא בבחינת יו"ד וכו'.

הם משיגים רק את החיות המתפשטת בהם ומקיימת אותם, שהיא כאות אחת. הגמרא אומרת שהעולם הזה נברא באות ה"א והעולם הבא באות יו"ד (מנחות כט ע"ב); אפילו הנבראים העליונים ביותר אינם משיגים יותר מבחינת יו"ד.

והנה כאשר האופנים שומעים את השרפים אומרים כן מרעישים בקול רעש גדול מחמת ששומעים דבר גדול שהוא למעלה מהשגתם שאינו נתפס ונקלט בהשגתם בכחי פנימית

והנה, כאשר האופנים שומעים את השרפים אומרים "קדוש", הם יוצרים קול רעש גדול, מפני שהם שומעים דבר גדול הנמצא למעלה מהשגתם, שאינו נתפס ונקלט בהשגתם בפנימיות,

כאשר האופנים שומעים את השרפים מכריזים "קדוש", הם נרעשים רעש גדול. הדבר שהם שומעים נעלה מאוד מהשגתם, ואינם יכולים לקלוט אותו בפנימיות.

רק בכחי מקיף שאין כח בכחי כלי השגתם להכיל ההשגה הגדולה והנוראה ההיא אלא נשאר עליהם בכחי מקיף ומי"מ בכחי מקיף משיגים שיש דבר גדול ונורא ונמשך מזה רשימו לבחי פנימית להיות בכחי רעם ורעש לבד

אלא רק בבחינת מקיף; לכלי ההשגה שלהם אין כוח להכיל את ההשגה הגדולה והנוראה הזאת, והיא נשארת עליהם בבחינת מקיף. ואף על פי כן, בבחינת מקיף הם משיגים שיש דבר גדול ונורא, ומכך נמשך רשימו אל הפנימיות, ונוצר רק קול של רעם ורעש.

הדבר נשאר למעלה מהם כאור מקיף, גדול מכדי שכלי ההכנה שלהם יוכלו להכילו. ובכל זאת הם חשים שיש כאן דבר גדול ונורא, ורשימו ממנו חודר אל הפנימיות ויוצר רק רעם ורעש.

כי כל דבר חידוש שאינו מושג בשכל רק שמ"מ שומע בבחי מקיף ונכנס רשימו לבחי פנימי [פנימיות / פנימית] נעשה מזה התפעלות בבחי פנימי [פנימיות / פנימית] לומר ראה זה חדש הוא⁹² שאין כח בשכלו לתפוס ולהשיג הדבר ההוא

שהרי כשאדם נתקל בדבר חידוש שאינו מושג בשכל, אך הוא שומע עליו בבחינת מקיף ורשימו ממנו נכנס לפנימיות, מתעוררת בו מכך התפעלות פנימית, והוא אומר: "ראו, דבר חדש הוא" — מפני שאין בשכלו כוח לתפוס ולהבין את הדבר הזה

כך פועל כל דבר חדש באמת: כאשר אי אפשר להבין אותו, אך חשים בו מעבר להשגה, הרשימו ממנו מעורר התרגשות פנימית שגורמת לאדם לומר: "ראו, דבר חדש הוא" (קהלת א, י). השכל מתעורר דווקא מפני שאינו יכול לתפוס את הדבר.

כמו שהוא בעצמו ומזה מתהווה הרעש שמחמת גודל עוצם הפלאה הדבר הנורא שאין כח בשכלו לתפוס כו' יתהווה לו רעש גדול כו'

כפי שהוא בעצמו. מכך נוצר הרעש: מפני שעוצמת הפלא של הדבר הנורא גדולה כל כך, ושכלו אינו מסוגל לתפוס אותו וכו', נוצר בו רעש גדול וכו'.

היראה מפני דבר מופלא כל כך, שהשכל אינו יכול להכיל, היא שיוצרת את הרעש הגדול.

והשרפים לפי ששרשם ממקום הרעש ההיא כמ"ש שרפים עומדים ממעל לו⁹³ ואין השגה זו חידוש אצלם כל כך [והוא ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] גבי ישעיה כבן כרך שראה⁹⁴ את המלך כו' וכמ"ש במ"א] לכן אינם מרעישים כי

אבל השרפים, ששורשם ממקום הרעש הזה, ככתוב: "שרפים עומדים ממעל לו", השגה זו אינה חידוש גדול כל כך עבורם [וזהו ענין מאמר חז"ל על ישעיהו, שהיה כבן עיר שראה את המלך וכו', וכפי שנתבאר במקום אחר]. לכן אינם יוצרים רעש, כי

השרפים עומדים "ממעל לו" (ישעיהו ו, ב), במקום שממנו נובעת ההתגלות; לכן אין היא חידוש גדול כל כך עבורם, והם אינם נרעשים בדומה לכן, חז"ל משווים את ישעיהו, המתאר בקצרה את המראה, לבן עיר שרואה את המלך לעיתים קרובות (חגיגה יג, ב).

לכן נקי שמם שרפים שכבר נשרפו כו' [וכיוצא בזה גבי חברי דניאל שלא השיגו המראה רק דמזליהו חזי⁹⁵ נפלה חרדה גדולה עליהם יותר מדניאל שראה את המראה כמ"ש במ"א].⁹⁶

לכן הם נקראים שרפים, שכן כבר נשרפו וכו' [וכעין זה אצל חבריו של דניאל: הם לא השיגו את המראה, אלא רק "מזליהו חזי", ובכל זאת נפלה עליהם חרדה גדולה יותר מזו שנפלה על דניאל, שראה את המראה, כפי שנתבאר במקום אחר].

הם נקראים שרפים, "הנשרפים", משום שכבר התכלו מרוב קרבתם לה'. בדומה לכך, חבריו של דניאל לא ראו את המראה, אך מזלם — שורש נשמתם למעלה — ראה אותו, והם נחרדו יותר מדניאל עצמו (מגילה ג, א).

ולפי שנה"ב [שנפש הבהמית] שרשה מבחי' אופנים וחיות ע"כ יש בה הכח הזה שתתפעל בבחי' רעש. וזהו ענין בחילא יתיר. טוב מאוד יותר מבחי' אהבת הנה"א [הנפש האלקית] בעצמה:⁹⁷

ומכיוון ששורש נפש הבהמית הוא מבחינת האופנים והחיות, יש בה הכוח הזה להתפעל ברעש. וזהו ענין "בחילא יתיר" — "טוב מאוד", למעלה מבחינת אהבת נפש האלקית עצמה.

מכיוון שנפש הבהמית מושרשת באופנים ובחיות, יש גם בה הכוח להתעורר ברעש. זהו ענין "בחילא יתיר", והוא הטעם לכך שאהבתה היא "טוב מאוד", יותר מאהבתה של נפש האלקית עצמה.

ג והנה ע"י הרעש נעשה כמים הפנים לפנים⁹⁸ כן לב האדם לאדם. פי' האדם⁹⁹ לאדם כי יש אדם שעל דמות הכסא¹⁰⁰ דמות כמראה אדם.

ג. והנה, על ידי הרעש נעשה "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם". פירוש "האדם לאדם" הוא שיש אדם על דמות הכיסא, "דמות כמראה אדם".

החלק השלישי: הרעש מביא לידי "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" (משלי כז, יט). למעלה יש "אדם" על הכיסא, כפי שראה יחזקאל: "דמות כמראה אדם" (יחזקאל א, כו).

ויש בחי' אדם שמתחת לכסא ואפילו הגי' חיות פני אריה פני שור פני נשר הם בבחי' אדם וכמ"ש במרכבת יחזקאל ודמות פניהם¹⁰¹ פני אדם כו'

ויש בחינת "אדם" שמתחת לכיסא; אפילו שלוש החיות — פני אריה, פני שור [ופני] נשר — הן בבחינת "אדם", כפי שנאמר במרכבת יחזקאל: "ודמות פניהם — פני אדם" וכו',

יש גם "אדם" שמתחת לכיסא: החיות עצמן, שפניהן כוללות את פני האדם, כפי שמתואר בחזון המרכבה של יחזקאל.

לארבעתן כו' [ועיין מזה בזהר פ' במדבר דק"ח ע"ב¹⁰² ובפי' הרמ"ז [הרב משה זכות] שם ובוזהר פ' תזריע "לארבעתן" וכו' [ועיינו בעניין זה בזהר, Parshas Bamidbar, page 118b, ובפירוש הרמ"ז (רבי משה זכות) שם; וכן בזהר, Parshas Tazria,

הפסוק ממשיך ואומר "לארבעתן": פני האדם נמצאים בכל ארבע החיות. הסוגריים מפנים את הקורא לזהר על Parshas Bamidbar, עם פירוש הרמ"ז שם, ולזהר על Parshas Tazria.

דמ"ח סע"א [סוף עמוד א] ובפ' בראשית ד"ח סע"ב [סוף עמוד ב] ¹⁰³ וכמים הפנים לפנים כן לב האדם שלמעלה על הכסא לאדם שמתחת לכסא באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] דיליה בבחי' רעש גדול כנ"ל.

page 48, end of side a; וכן ב" Parshas Bereishis, page 18, end of side a. וכמו "כמים הפנים לפנים, כן לב" ה"אדם" שלמעלה, שעל הכיסא, משיב ל"אדם" שמתחת לכיסא, באמצעות האתערותא דלתתא שלו, בבחינת רעש גדול, כנזכר לעיל.

כשם שפנים משתקפים במים, כך ה"אדם" שלמעלה משיב ל"אדם" שלמטה. האתערותא דלתתא — הרעש הגדול של האופנים ושל הנפש הבהמית ששורשה בהם — מעוררת תגובה מצד ה"אדם" שעל הכיסא.

12 ופ"י פניהם פני אדם ¹⁰⁴ היינו שבפנימיותם דבחי' אופנים וחיות הוא בחי' אדם וכמ"כ [וכמו כן] בנה"ב [בנפש הבהמית] שבאדם בפנימיותה היא נפש השכלית.

ופירוש "פניהם — פני אדם" הוא שבפנימיותם של האופנים והחיות יש בחינת אדם; וכך גם בנפש הבהמית שבאדם: בפנימיותה היא הנפש השכלית.

פני האדם שבחיות פירושם שבפנימיותן יש בחינת אדם. כך גם בנפש הבהמית שבאדם: בעומקה היא הנפש השכלית.

ועמ"ש בד"ה וספרתם לכם ¹⁰⁵ בענין ופניהם וכנפיהם ¹⁰⁶ שהטעם על ופניהם הוא בזקף גדול שהוא הפסק להפסיק בין ופניהם לוכנפיהם כו'

ועיינו כמה שכתוב במאמר המתחיל "וספרתם לכם", בענין "ופניהם וכנפיהם": הטעם שעל המילה "ופניהם" מופיע הטעם זקף גדול, שהוא הפסק, כדי להפריד בין "ופניהם" ל"וכנפיהם" וכו';

המאמר "וספרתם לכם", העוסק בספירת העומר, מסביר את דברי יחזקאל "ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה" (יחזקאל א, יא). הטעם שעל המילה "ופניהם" הוא זקף גדול, טעם מפסיק שמפריד בין הפנים לכנפיים.

ע"ש ועי"ז אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] בבחי' הנה"ב [הנפש הבהמית] והשכלית זהו בחי' לב האדם התחתון אל האדם כו' ¹⁰⁷ נמשך אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] מלמעלה. וביאור ענין אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] זו יובן ג"כ בענין הקרבנות.

עיינו שם. ובאמצעות אתערותא דלתתא זו, שכנפש הבהמית ובנפש השכלית, שהיא בחינת "לב האדם" התחתון הפונה אל האדם וכו', נמשכת מלמעלה אתערותא דלעילא. גם את עניינה של אתערותא דלעילא זו אפשר להבין מעניין הקרבנות.

באמצעות אתערותא דלתתא זו, שכנפש הבהמית ובנפש השכלית, "לבו" של האדם התחתון פונה אל "האדם" העליון, ובעקבות זאת נמשכת אתערותא דלעילא. אתערותא דלעילא זו אפשר להבין באמצעות עניין הקרבנות.

כי הנה הקרבנות להקריב חלב ודם של הבהמה ע"ג [על גבי] המזבח הוא ג"כ בחיי העלאה דנפש הבהמה ששרשה מחיות ואופנים מבחי פני שור כו'.

שהרי גם הקרבנות — הקרבת החלב והדם של הבהמה על גבי המזבח — הם בחינת העלאה של נפש הבהמה, ששורשה בחיות ובאופנים, בבחינת פני שור וכו'.

הקרבת החלב והדם של הבהמה על המזבח מעלה גם את נפש הבהמה, ששורשה בחיות ובאופנים, בבחינת פני השור.

קטע 5 • 131-14

שתי האשות ושני מיני קרבן

13 והנה היו מביאים אש שלמטה ועי"ז נחית אשא עילאה אריה דאכיל קרבנין^{108, 109} אריה מלך¹¹⁰ שבחיות להתכלל באש שלמעלה.

והנה, היו מביאים אש מלמטה, ועל ידי כך ירדה האש העליונה, "האריה שאוכל את הקרבנות" — האריה, מלך החיות — כדי להיכלל באש שלמעלה.

בבית המקדש הביאו אל המזבח אש רגילה מלמטה, ועל ידה ירדה האש שלמעלה, "האריה שאוכל את הקרבנות". האריה הוא "מלך החיות" (חגיגה יג, ב), והאש שלמטה נכללה באש שלמעלה.

וכך ג"כ בתפלה בהעלאת נה"ב [נפש הבהמית] יש ג"כ ב' בחיי אשות הנ"ל העלאה והמשכה וכי"ז [וכל זה] נק' אכילת מזבח וכן הענין ג"כ למעלה בנשמות שמיכאל כה"ג [כהן גדול] מקריב¹¹¹ ע"ג [על גבי] המזבח¹¹²

וכך גם בתפילה, בהעלאת הנפש הבהמית, יש שתי בחינות האש האמורות — העלאה והמשכה; וכל זה נקרא אכילת המזבח. וכך גם למעלה, בנוגע לנשמות שמיכאל, הכהן הגדול, מקריב על גבי המזבח;

בתפילה יש אותן שתי בחינות אש: העלאת הנפש הבהמית מלמטה והמשכת אש מלמעלה, ושתיהן נקראות "אכילת" המזבח. כך גם למעלה: המלאך מיכאל, הכהן הגדול שבשמים, מקריב את הנשמות על המזבח העליון.

כי הנשמות הן בחיי נבראים מאין ליש ועי"י מיכאל נקרבים למעלה מעלה ליכלל באצ"י דאיהו וחיוהי¹¹³ וגרמוהי חד:¹¹⁴

כי הנשמות הן בבחינת נבראים, [שהובאו] מאין ליש, ועל ידי מיכאל הן מוקרבות למעלה מעלה, כדי להיכלל באצילות, שבה "הוא, חיותיו וכליו אחד".

הנשמות הן נבראים, שהובאו לידי מציאות מאין, ועל ידי מיכאל הן מתעלות למעלה מעלה, עד שהן נכללות באצילות — העולם שבו ה', חיותיו וכליו אחד.

14 והנה הקרבת הקרבנות ע"ג [על גבי] המזבח נקי בשם אכילה כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] בשתי אכילות הכתוב מדבר¹¹⁵ אי אכילת אדם ואי אכילת מזבח לפי שהיא בחיי פנימית¹¹⁶ אכלתי יערי עם דבשי¹¹⁷ (ועמ"ש בד"ה ואם האכל יאכל בפי שלח).¹¹⁸

והנה, הקרבת הקרבנות על המזבח נקראת "אכילה", כפי שאמרו חז"ל: "הכתוב מדבר בשתי אכילות: אחת, אכילת אדם, ואחת, אכילת מזבח". זאת מפני שזו בחינה פנימית: "אכלתי יערי עם דבשי" (וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "ואם האכל יאכל" בפרשת שלח).

אכילת הקרבנות על ידי המזבח נקראת "אכילה" (ובחים יג, ב), מפני שהיא בחינה פנימית: כשם שהמזון נכנס פנימה, כך גם כאן. לכן נאמר בפסוק: "אכלתי יערי עם דבשי" (שיר השירים ה, א).

אבל יש בחינה אחרת והיא בחיי מקיף שהיא ענין הקטרת שהוא רק ריח שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף^{119, 120} שאינו נכנס בגוף כלל בבחי' פנימית רק בבחי' מקיף מלמעלה¹²¹

אבל יש בחינה אחרת, והיא בחינת מקיף: הקטורת. היא אינה אלא ריח, שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף, שכן הוא אינו נכנס כלל לגוף בדרך פנימית, אלא פועל עליו מלמעלה בדרך מקיפה.

יש בחינה נוספת, בחינת מקיף: הקטורת. חז"ל אומרים שהריח הוא דבר שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף (ברכות מג, ב); הוא אינו נכנס לגוף באופן פנימי, אלא משפיע עליו מלמעלה.

(ונתבאר מזה בביאור ע"פ באתי לגני¹²² גבי אריתי מורי וכמו שהחוטם הוא למעלה מהחך כו'. ועמ"ש ע"פ ראה ריח בני בפי תולדות¹²³ ע"ש בענין העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] שבבחי' מקיף, ועיין בזהר ס"פ ויקהל)

(עניין זה נתבאר בביאור על הפסוק "באתי לגני", בקשר ל"אריתי מורי", וכמו שהחוטם גבוה מן החך וכו'. וראו מה שנכתב על הפסוק "ראה ריח בני" בפרשת תולדות; עיינו שם בענין העלאת מ"ן שבבחינת מקיף, וראו בזוהר סוף פרשת ויקהל.)

העניין מוסבר במאמר על "באתי לגני", בקשר ל"אריתי מורי", וכן בדימוי של החוטם, איבר הריח, הנמצא מעל החך, איבר הטעם. המאמר על "ראה ריח בני" עוסק בהעלאת מ"ן, כמיהת הנשמה כלפי מעלה, שהיא בחינת מקיף.

(דרי"ט¹²⁴ א') מענין קטרת ובפי' בהעלותך (דקנ"א ע"ב) ושם מבואר ג"כ מענין מזבח הפנימי ומזבח החיצון (דף רי"ט ע"א), בענין הקטורת; וכן בפרשת בהעלותך (דף קנ"א ע"ב), ושם מבואר גם עניינם של המזבח הפנימי והמזבח החיצון.

הזוהר דן בקטורת בסוף פרשת ויקהל ובפרשת בהעלותך, ושם הוא מסביר גם את המזבח הפנימי, שעליו הקטירו את הקטורת, ואת המזבח החיצון, שעליו הקריבו את קרבנות בעלי החיים.

והיינו בחינת פנימית הלב וחיצונית הלב ועמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב¹²⁵ בענין ויחד לבכנו כו' וזו בחינת פנימיות הלב וחיצונית הלב. וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "מי מנה עפר יעקב", בענין "ויחד לבכנו" וכו';

המזבח הפנימי והמזבח החיצון מקבילים לפנימיות הלב ולחיצונית הלב. עוד על כך ראו במאמר על "מי מנה עפר יעקב", בענין התפילה "ויחד לבכנו".

ע"ש ועמ"ש עוד מענין קטרת לעיל ע"פ נשא את ראש בני גרשון,¹²⁶ ובד"ה בכ"ה בכסלו¹²⁷ וע' מ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] ס"פ בא¹²⁸ ע"פ הרע"מ [הרע"א מהימנא] שם ד"מ ע"ב.

עיינו שם. וראו עוד מה שנכתב לעיל בענין הקטורת, על הפסוק "נשא את ראש בני גרשון", ובמאמר המתחיל "בכ"ה בכסלו"; וכן ראו את דברי הרמ"ז (רבי משה זכות) בסוף פרשת בא, על הרע"א מהימנא שם, דף מ' ע"ב.

להלן מובאות הפניות נוספות בענין הקטורת: המאמר הקודם בפרשה זו על "נשא את ראש בני גרשון", המאמר "בכ"ה בכסלו", ודברי הרמ"ז על הרע"א מהימנא בסוף פרשת בא.

קטע 6 • 15-17

חינוך: המתנה הנוספת של התחלה

15 והנה הקטרת לא היתה קריבה על מזבח החיצון כ"א על מזבח הפנימי.¹²⁹ אך ורק בנשיאים היתה הוראת שעה שהקריבו קטרת ע"ג [על גבי] מזבח החיצון.

והנה, הקטורת לא הוקרבה על המזבח החיצון, אלא על המזבח הפנימי בלבד. אצל הנשיאים בלבד הייתה הוראת שעה, והם הקריבו קטורת על גבי המזבח החיצון.

בדרך כלל הקטורת הוקטרה רק על המזבח הפנימי, שהיה עשוי זהב ונמצא בתוך המשכן. רק לנשיאים ניתנה הוראה מיוחדת לאותה שעה, שהתירה להם להקריב קטורת על המזבח החיצון.

והיינו בשביל חנוכת המזבח. וענין החנוכה זו הוא מלשון חינוך¹³⁰ כמו חנוך לנער ע"פ דרכו¹³¹ וזה היה לשם חנוכת המזבח. משמעות המילה "חנוכה" קשורה למילה "חינוך", כמו בפסוק: "חנוך לנער על פי דרכו";

הדבר נעשה לשם חנוכת המזבח. המילה "חנוכה" קשורה ל"חינוך", כמו בפסוק "חנוך לנער על פי דרכו" (משלי כב, ו).

והיינו כמשל התינוק שמחנכין אותו ללמוד נותנין לו מתנה יתירה כדי להרגילו להתחיל בלימוד משא"כ כשהוא כבר הרגיל אי"ע [את עצמו] והתחיל כו'.

היינו, בדומה למשל על ילד קטן שמרגילים אותו ללמוד: נותנים לו מתנה נוספת כדי להרגיל אותו להתחיל ללמוד; אבל לאחר שכבר התרגל והתחיל ללמוד, וכן הלאה.

כאשר מתחילים להרגיל ילד ללמוד, נותנים לו מתנה נוספת כדי לעודד אותו להתחיל; לאחר שהוא כבר רגיל ללמוד, אין עוד צורך בכך. חנוכת המזבח היא התחלה דומה.

16 והיינו שהחינוך ללמוד אינו ע"י הלימוד בלבד שזהו דבר ההוה לו תמיד אלא שמחנכין אותו ע"י איזו תוספת

כלומר, אין מחנכים ילד ללמוד באמצעות הלימוד לבדו, שהרי זהו הדבר הרגיל שהוא עושה תמיד, אלא מחנכים אותו באמצעות תוספת כלשהי,

אין די בלימוד עצמו כדי לחנך ילד ללמוד, שכן זהו חלק משגרת יומו. דרוש לכך דבר נוסף.

כמו איזו התקרבות או איזו מתנה כו' אך לאחר שכבר חניכו אותו די בדבר ההוה תמיד והיינו משום שכל התחלות קשות.

כגון התקרבות כלשהי או מתנה כלשהי וכו'. אבל לאחר שכבר חניכו אותו, די בדבר הרגיל. והטעם הוא ש"כל ההתחלות קשות".

התוספת עשויה להיות התקרבות כלשהי או מתנה. לאחר שהילד כבר התחנך, די בשגרה, שכן "כל ההתחלות קשות" ורק בתחילת הדרך דרושה עזרה נוספת.

ולכן כדי שתהיה ההתחלה צ"ל ע"י חינוך. (וכמ"ש במ"א בד"ה בכ"ה בכסלו¹³² הנ"ל בענין חנוך לנער ע"פ דרכו).

לכן, כדי שתהיה התחלה, היא צריכה לבוא באמצעות חינוך. (כפי שנתבאר במקום אחר, במאמר הפותח במילים "בכ"ה בכסלו" הנזכר לעיל, בעניין "חנוך לנער על פי דרכו").

לכן כל התחלה צריכה לבוא באמצעות חינוך — הכנסה לדרך. אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו לחנוכה, "בכ"ה בכסלו", העוסק בפסוק "חנוך לנער על פי דרכו".

וזהו ג"כ ענין הבו לה' כבוד כו' ואחר כך קול ה' על המים^{133, 134} כו' זי קולות ופ"י קול הוא המשכה כמו קול גשמי היוצא מן הלב אל הדבור

וזהו גם ענין "הבו לה' כבוד" וכו', ולאחר מכן "קול ה' על המים" וכו' — שבעת הקולות. משמעותו של "קול" היא המשכה, כמו קול גשמי היוצא מן הלב אל הדיבור;

גם מזמור כ"ט פועל באותו סדר: תחילה "הבו לה' כבוד", ורק אחר כך שבעת "קולות ה'", שהראשון שבהם הוא "קול ה' על המים". "קול" פירושו המשכה, כפי שהקול הגשמי מעביר את הרגש מן הלב אל הדיבור.

והנה הוא המחבר המדה שכלב עם הדבור להיות נראים ונתגלים אופן המדות שכלב למהות אחר בדבור והי' [והרי זה] בחי' ירידה ממהות מדה למהות דבור.

הקול הוא המחבר את המידה שכלב עם הדיבור, כך שאופן המידות שכלב נעשה נראה ומתגלה באופן אחר — כדיבור; וזוהי בחינת ירידה ממהות של מידה למהות של דיבור.

הקול מחבר את הרגש שכלב עם הדיבור, וכך הרגש מתגלה בצורה אחרת, כמילים. זוהי ירידה מאופן אחד — רגש — לאופן אחר, דיבור.

וירידה והמשכה זו היא עיי' הקול. ועדי' כל ירידה והמשכה ממהות למהות אחר נק' בשם קול.

ירידה והמשכה זו נעשות באמצעות הקול. בדומה לכך, כל ירידה והמשכה ממהות אחת למהות אחרת נקראת "קול".

ירידה זו נעשית באמצעות הקול, ולכן כל ירידה ממציאות אחת למציאות אחרת נקראת "קול".

וזהו ענין קלא פנימאה דלא אשתמע^{135, 136} הוא בחי' המשכה משכל למדות כו' (ועמ"ש מזה בשה"ש [בשיר השירים] ע"פ קול דודי^{137, 138} הנה זה בא).

וזהו ענין "קלא פנימאה דלא אשתמע" — הקול הפנימי שאינו נשמע: זוהי בחינת המשכה מן השכל אל המידות וכו'. (ועיינו כמה שנתבאר על כך ב־Shir HaShirim, על הפסוק "קול דודי הנה זה בא").

"הקול הפנימי שאינו נשמע" שבזוהר הוא המשכה מן השכל אל הרגש, קודם שהדבר מגיע לדיבור. המאמר על "קול דודי" ב־Shir HaShirim עוסק בכך בהרחבה.

וזהו ענין ז' קולות שהם ז' בחינות המשכות וירידות בז' המדות. מים הוא חסד וכח הוא בחי' גבורה כו'. וזהו ענין שבעת הקולות: הם שבע בחינות של המשכות וירידות אל שבע המידות. "מים" הם חסד, ו"כח" הוא בחינת גבורה וכו'.

שבעת הקולות שבזמור הם שבע המשכות אל שבע המידות. הקול "על המים" הוא חסד, הקול "בכח" הוא גבורה, וכן הלאה, עד שבע המידות.

והמשכה הוא מעלמא דאתכסא^{139, 140} שלמעלה מהמדות (וכענין שבעה ושבעה מוצקות¹⁴¹ לנרות ששבעת הנרות הן שבעה מדות והמוצקות הן המשכות ממד רגות עליונות להמדות עי' [עיינ] בזהר ס"פ מקץ)¹⁴² (דרי"ד סע"ב [סוף עמוד ב])¹⁴³ ועמ"ש בד"ה כי עמך מקור חיים.

והמשכה היא מהעולם הנסתר, שלמעלה מהמדות. כך גם בענין "שבעה ושבעה מוצקות לנרות": שבעת הנרות הם שבע המדות, והמוצקות הן המשכות ממדרגות עליונות אל המדות. ראו בזוהר, בסוף פרשת מקץ (עמ' 204, סוף ע"ב). ראו גם את מה שנכתב במאמר המתחיל "כי עמך מקור חיים".

המשכות אלה באות מה"עולם הנסתר", המדרגה שלמעלה מהמדות. כך גם ראה זכריה שבעה נרות ושבעה צינורות המזינים אותם (זכריה ד, ב): הנרות הם שבע המדות, והצינורות מביאים אליהם אור ממדרגות עליונות, כפי שמסביר הזוהר בסוף פרשת מקץ.

וכי' עוד בזהר דשבעה מוצקות הן שבעה הכלים כו' ועיין מענין שבעה הכלים בזהר פ' תזריע דמ"ז ע"ב¹⁴⁴ וכל המשכה הוא ע"י שם הוי"ו יו"ד צמצום כו'

וכך נאמר גם בזהר, ששבעת המוצקות הם שבעה הכלים וכו'. ראו בעניין שבעת הכלים בזהר, פרשת תזריע, עמ' 347. כל המשכה נעשית באמצעות שם הוי"ו: הוי"ו היא צמצום וכו'.

| חוזהר מננה גם את שבעת הצינורות "שבעה הכלים". כל המשכה נעשית באמצעות שם הוי"ו, שהאות הראשונה בו, הוי"ו, מצינת צמצום.

ולכן בכדי שיהיה ירידה והשפלה זו מבחי' שם הוי"ו בז' קולות האלו מקדימים בחי' הבו לה' כבוד הוא ענין מקיף והארה יתירה כדי להיות נמשך אח"כ הז' קולות.

לכן, כדי שתהיה ירידה והשפלה זו מבחינת שם הוי"ו אל שבעת הקולות האלה, מקדימים את הבחינה של "הבו לה' כבוד". זהו אור מקיף ותוספת הארה, כדי שאחר כך יוכלו שבעת הקולות להימשך.

| לכן, כדי להביא את הירידה משם הוי"ו אל שבעת הקולות, נאמר תחילה במזמור: "הבו לה' כבוד". הכבוד הוא הארה מקיפה נוספת, המאפשרת את ההמשכה.

והכבוד הזה צריך להמשיך מתחלה קודם הז' קולות¹⁴⁵ (בר"ח [בראשית חכמה] פ"ב [פרק ב'] משער היראה הביא מהרע"מ [מהרע"א מהימנא] פ' פנחס דרנ"ה ע"ב בענין הראני נא את כבודך¹⁴⁶ שהוא בחי' כתר עליון כו' וע' בזהר בהעלותך דקנ"ד¹⁴⁷ א' בענין קרנו תרום בכבוד¹⁴⁸

את הכבוד הזה צריך להמשיך תחילה, לפני שבעת הקולות. (בראשית חכמה, פרק ב' בשער היראה, מביא מרע"א מהימנא, פרשת פינחס, עמ' 255, בענין "הראני נא את כבודך", שזו בחינת כתר עליון וכו'; וראו בזהר, בהעלותך, עמ' 154, בענין "קרנו תרום בכבוד";

| את הכבוד הזה צריך להמשיך לפני שבעת הקולות. בראשית חכמה מביא מרע"א מהימנא שה"כבוד" שבבקשה "הראני נא את כבודך" הוא בחינת כתר עליון, וזהוהר בפרשת בהעלותך דן בפסוק "קרנו תרום בכבוד".

והיינו כי פ"י הבו לה' כבוד היינו איך שבאמת למעלה הוא היש וכולא קמיה כלא ממש חשיבא ועמ"ש בביאור ע"פ כי ביום הזה יכפר מענין כבוד חכמים ינחלו¹⁴⁹ כו' ע"ש)

כלומר, פירוש "הבו לה' כבוד" הוא שלמעלה, באמת, הוא היש, ו"כולא קמיה כלא ממש חשיבא" — הכול נחשב לפנינו לאין ממש. ראו את מה שנכתב בביאור על הפסוק "כי ביום הזה יכפר", בענין "כבוד חכמים ינחלו" וכו'; עיינו שם.)

| "הבו לה' כבוד" פירושו להכיר בכך שלמעלה, באמת, רק הוא קיים, וכל מה שלפניו הוא כאין. הביאור על הפסוק "כי ביום הזה יכפר" מפתח את הרעיון הזה בהקשר של "כבוד חכמים ינחלו".

וכן הוא הענין שנותנין מתנה לכבוד חתן וכלה לפי שנעשה יחוד חדש כי חתן חות דרגא וכלה כלתה נפשי ממטה למעלה.

וכך גם בעניין נתינת מתנה לכבוד חתן וכלה: הדבר נעשה משום שנוצר ייחוד חדש. חתן פירושו ירידה של מדרגה, וכלה היא "כלתה נפשי" — השתוקקות הנפש מלמטה למעלה.

כך גם במתנה שניתנת לכבוד חתן וכלה: נישואיהם יוצרים ייחוד חדש. אדמו"ר הזקן דורש את המילה "חתן" כירידה של מדרגה מלמעלה, ואת המילה "כלה" כביטוי להשתוקקות הנפש כלפי מעלה, מלמטה למעלה.

והם שני הפכים שמתייחדים וכדי להמשיך יחוד חדש כזה צריך להמשיך תחלה בחי' כבוד שהיא תוספת הארה בבחי' מקיף.

הם שני הפכים שמתייחדים, וכדי להמשיך ייחוד חדש כזה צריך להמשיך תחילה את בחינת הכבוד, שהיא תוספת הארה בדרך מקיף.

חתן וכלה הם שני הפכים — ירידה ועלייה — שמתייחדים. כדי ליצור ייחוד חדש כזה צריך להמשיך תחילה כבוד, כלומר הארה נוספת ומקיפה.

17 ועד"ז הקריבו הנשיאים בחנוכת המזבח קערות ומזרקי כסף וכפות זהב אף שמנחת נדבה מביאה בכפיפה מצרית¹⁵⁰ רק הנשיאים עשו לכבוד ולתפארת

ובאותו אופן, בחנוכת המזבח הקריבו הנשיאים קערות כסף, מזרקות כסף וכפות זהב, אף שמנחת נדבה מובאת בסל מצרי; אלא שהנשיאים עשו זאת "לכבוד ולתפארת".

בדומה למתנה שניתנת לילד בתחילת לימודו, הביאו הנשיאים קערות כסף, מזרקות כסף וכפות זהב בחנוכת המזבח. אפשר להביא מנחת נדבה בסל מצרי פשוט, אך הנשיאים עשו זאת "לכבוד ולתפארת".

וזה היה ג"כ ענין הקרבת הקטרת על מזבח החיצון שאינו דבר ההוה כלל שדבר ההוה היינו קרבנות תמידין כו' רק כמו שמחנכין התינוק ע"י מתנה יתירה דוקא.

וזה היה גם עניין הקטרת הקטורת על המזבח החיצון, שאינה חלק מהעבודה הקבועה כלל — העבודה הקבועה היא קרבנות התמיד וכו' — אלא בדומה לכך שמחנכים ילד דווקא באמצעות מתנה נוספת.

גם הקטרת הקטורת על המזבח החיצון הייתה חריגה מן השגרה, שכן העבודה הקבועה בו הייתה הקרבת קרבנות התמיד. זו הייתה מתנת חניכה נוספת, בדומה למתנה שנותנים לילד המתחיל ללמוד.

כך היה ענין הקרבת הקטרת שהוא המשכת בחי' מקיפים וכך הוא ענין הכבוד שעייז יוכל להיות אחי' סדר הקרבנות תמידין כסדרן¹⁵¹ וכי' זהו ענין חינוך המזבח כנודע:¹⁵²

כך היה ענין הקרבת הקטרת, שהיא המשכת בחינת המקיפים; וכך גם ענין הכבוד, שבאמצעותו יכול היה לבוא לאחר מכן סדר הקרבנות, "תמידין כסדרן" וכי'. זהו ענין חנוכת המזבח, כידוע.

הקטרת המשיכה אור מקיף, וכך גם הכבוד שהעניקו הכלים היקרים; באמצעותם התאפשר לאחר מכן סדר הקרבנות הקבוע. זהו ענין חנוכת המזבח.

קטע 7 • 18-19

שמן המשחה והמענה

18 אך כדי להיות המשכת קטרת שהוא בחי' מקיף צ"ל משיחת המזבח בשמן המשחה. כי שמן המשחה הוא ממוצע בין פנימי למקיף

אך כדי שתימשך הקטרת, שהיא בחינת מקיף, צריך למשוך את המזבח בשמן המשחה. שמן המשחה הוא ממוצע בין הפנימי למקיף;

כדי שאור המקיף של הקטרת יימשך, היה צריך תחילה למשוך את המזבח בשמן המשחה. השמן הוא ממוצע בין הבחינה הפנימית לבחינה המקיפה.

כי שמן הוא משקה ובשמן המשחה היה מעורב בשמים ראש¹⁵³ מר דרור קנמן בשם¹⁵⁴ כו' שהוא ענין הריח הרי שהיה תערובות בחי' פנימי ומקיף.

שהרי שמן הוא משקה, ובשמן המשחה היו מעורבים בשמים: "ראש מר דרור, קנמן בשם" וכי', שהם ענין הריח. נמצא שהיו מעורבות בו בחינות של פנימי ומקיף.

שמן הוא משקה, דבר שנכנס פנימה, בדומה לבחינה הפנימית; ואילו בשמן המשחה היו מעורבים בשמים ריחניים, מור וקינמון (שמות ל, כג), והריח שייך לבחינה המקיפה. לכן שמן המשחה משלב את הפנימי ואת המקיף.

19 ומ"מ בחי' מקיף נקרב ביום המשח שהכל בחי' א'. משא"כ שאר הקרבנות שהם אכילת המזבח ולזבח השלמים כל הבקר לעולה¹⁵⁵ כו' היה אחרי המשח.

אף על פי כן, הבחינה המקיפה הוקרבה "ביום המשח אותו", שכן הכול הוא בחינה אחת. אבל שאר הקרבנות, שהם בחינת אכילת המזבח — "ולזבח השלמים", "כל הבקר לעולה" וכי' — היו "אחרי המשח אותו".

מכיוון ששמן המשחה כולל את הבחינה המקיפה, קרבנות הבחינה המקיפה שייכים לעצם המשיחה, ולכן ניתן היה להקריבם "ביום המשח אותו", כעניין אחד. הקרבנות שהם בחינת "אכילת" המזבח, קרבנות השלמים ו"כל הבקר לעולה" (במדבר ז, פז), הוקרבו "אחרי המשח אותו".

שמתחלה היה צ"ל בחי' המקיף לחינוך ואח"כ היתה אכילת המזבח ולכך בקרבנות שהם אכילת המזבח כתיב אחרי המשח אותו. ובקטרת והבאת הקערות שהם בבחי' מקיף ובחי' כבוד כיום המשח.¹⁵⁶

תחילה היה צורך בבחינה המקיפה לשם החינוך, ורק לאחר מכן באה אכילת המזבח. לכן בקרבנות שהם בחינת אכילת המזבח נאמר "אחרי המשח אותו"; ואילו על הקטורת ועל הבאת הקערות, שהן בבחינת מקיף ובבחינת כבוד, נאמר "ביום המשח אותו".

תחילה באה הבחינה המקיפה לשם החינוך, ורק אחר כך אכילת המזבח. לכן התורה אומרת "אחרי המשח אותו" על קרבנות האכילה, ו"ביום המשח אותו" על הקטורת והקערות — בחינת המקיף ובחינת הכבוד. בכך מתורצת השאלה שבה פתח המאמר.

(ואפשר עדי"ז יש לפרש מ"ש ברכות נשא פרשה י"ג וז"ל [זוה לשוננו] כתיב זאת חנוכה המזבח ביום המשח אותו והלא קערה אחת היתה ומזרק אחד היה וכף אחת היתה ביום המשח אותו¹⁵⁷ מה ת"ל קערות כסף שתים עשרה וגו')

(ואפשר שבדרך זו ניתן לפרש את הנאמר ברכות נשא, פרשה י"ג, וזו לשוננו: "כתוב: 'זאת חנוכה המזבח ביום המשח אותו'. והרי ביום המשח אותו הייתה קערה אחת, מזרק אחד וכף אחת; מדוע נאמר בפסוק 'קערות כסף שתים עשרה' וגו'?"

אדמו"ר הזקן מציע שבדרך זו ניתן להסביר גם מדרש (במדבר רבה יג, ט). המדרש שואל: ביום המשיחה הוכאו רק קערה אחת, מזרק אחד וכף אחת, ואם כן מדוע הפסוק מדבר על שתים עשרה קערות?

אלא העלה עליהם כאלו כולם הקריבו ביום ראשון וביום אחרון¹⁵⁸ עכ"ל [עד כאן לשוננו]. וכ"ה עוד שם פי' י"ד ובשה"ש [ובשיר השירים] ע"פ כולך יפה רעיתי^{159, 160}

"אלא החשיב להם כאילו כולם הקריבו ביום הראשון וביום האחרון". עד כאן לשוננו. וכך נאמר גם שם, בפרשה י"ד, ובמדרש שיר השירים על הפסוק "כולך יפה, רעייתי".

המדרש משיב שה' החשיב להם כאילו כולם הקריבו ביום הראשון וביום האחרון. אותה דרשה מופיעה גם במדבר רבה, פרשה י"ד, ובשיר השירים רבה על הפסוק "כולך יפה, רעייתי".

והיינו שבחי' הקטרת והבאת הקערות של כולם הוא בבחי' ביום המשח אותו וע"ז אמר כאילו הקריבו כולם ביום ראשון ובחי' הקרבנות ולזבח השלמים הוא בכולן בבחי' אחרי המשח אותו וזהו וביום (אחרון):

כלומר, בחינת הקטורת והבאת הקערות של כולם היא בבחינת "ביום המשח אותו", ועל כך נאמר "כאילו הקריבו כולם ביום הראשון"; ואילו בחינת הקרבנות ו"לזבח השלמים" של כולם היא בבחינת "אחרי המשח אותו", וזהו "וביום האחרון".

הקטורת והקערות של כל הנשיאים נחשבות כ"ביום המשח אותו" — ביום הראשון; קרבנות השלמים של כולם נחשבים כ"אחרי המשח אותו" — ביום האחרון. כך שני הפסוקים מתקיימים ביחס לכל אחד מהנשיאים.

בעבודה

בתפילה, אמור את שבחי ה' בפסוקי דזמרה ובכרכות קריאת שמע מתוך עומק ההתבוננות, עד שגם תשוקתה של הנפש הבהמית לתענוגים גשמיים תהפוך לאהבת ה' ב"אחד" וב"ואהבת... בכל לבבך". השתמש גם בדכרים המותרים רק לשם שמים, כדי להעלותם לקדושה ולא להיגרר אחריהם כלפי מטה.

שאלות לשיחה

1. מדוע אהבתה של הנפש הבהמית לאחר שהשתנתה נקראת "טוב מאוד", יותר מאהבתה של הנפש האלקית עצמה?
2. כיצד ההבדל בין השרפים לאופנים מסביר את כוחה המיוחד של הנפש הבהמית?
3. באיזה מובן "אכילת" המזבח היא בחינה פנימית והקטורת היא בחינה מקיפה?
4. מדוע כל התחלה זקוקה לתוספת אור מקיף, והיכן מוצא המאמר דפוס זה?
5. כיצד ההבחנה בין קרבנות מקיפים לקרבנות פנימיים מיישבת את הביטויים "ביום המשיחה" ו"אחרי המשיחה"?

הערות

פסקה 1

1 זאת חנוכת המזבח

ההערה מפנה להגהה על מאמר זה באור התורה של הצמח צדק על במדבר, וכן להגהות ולקיצורים נוספים בכרך הרביעי על במדבר.

הערת קה"ת

הג"ה באוה"ת במדבר ע' רפט. ובכרך ד איתסב. (הגהות וקיצורים ביאור — שם ע' איתסו). לד"ה זה ראה ד"ה זאת חנוכת המזבח תר"מ. בגוכ"ק אדחצ"צ בהגה"ה על לקו"ת ברכה צו, א (בוכ 1135 טז, א) נזכר: "לכה דודי — זאת חנוכת מלאזוני". ואולי קאי על מאמר זה (וראה להלן בהוספות ברשימת הכתבי-יד).

2 הערת קה"ת מפנה לNumbers 7:10 למילים האלה.

Numbers 7:10 במדבר ז':

וַיָּקָרְבוּ הַנְּשָׂאִים אֶת חֲנֹכֶת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשַּׁח אֹתוֹ וַיִּקְרְבוּ הַנְּשִׂאִים אֶת־קֶרְבָּנָם לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ:

And the princes brought the dedication-offering of the altar in the day that it was anointed, even the princes brought their offering before the altar

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 זאת חנוכת המזבח ביום . . אחרי

"זאת חנוכת המזבח ביום הימשח אותו, מאת נשיאי ישראל: שנים עשרה קערות כסף, שנים עשרה מזרקות כסף, שנים עשרה כפות זהב". המאמר פותח בפסוק במילים "ביום הימשח אותו".

Numbers 7:84 במדבר ז':פ"ד

זאת חֲנֹכֶת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הַמִּשַּׁח אֹתוֹ מֵאֵת נְשִׂאֵי יִשְׂרָאֵל קְעֵרֹת כֶּסֶף שְׁתֵּים עָשָׂר מִזְרָקִי־כֶסֶף שְׁנַיִם עָשָׂר כַּפּוֹת זָהָב שְׁתֵּים עָשָׂר:

This was the dedication-offering of the altar, in the day when it was anointed, at the hands of the princes of Israel: twelve silver dishes, twelve silver basins, twelve golden pans

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ז, פד. פח.

4 זאת חנוכת המזבח אחרי המשח אותו

סיכום קרבנות הבהמות של הנשיאים מסתיים במילים "זאת חנוכת המזבח אחרי הימשח אותו". המאמר מציב זאת מול הביטוי המוקדם יותר "ביום הימשח אותו".

Numbers 7:88 במדבר ז':פ"ח

וְכָל־בָּקָר זָכָה הַשְּׁלָמִים עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה פָּרִים אֵילִם שְׁשִׁים עֲתֻדִּים שְׁשִׁים כֶּבֶשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁשִׁים זאת חֲנֹכֶת הַמִּזְבֵּחַ אַחֲרֵי הַמִּשַּׁח אֹתוֹ:

and all the oxen for the sacrifice of peace-offerings twenty and four bullocks, the rams sixty, the he-goats sixty, the he-lambs of the first year sixty. This was the dedication-offering of the altar, after that it was anointed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 2

5 את קרבני לחמי

"את קרבני לחמי לאשי, ריח ניחוחי, תשמרו להקריב לי במועדו". הקרבנות נקראים לחמו של ה', וזו נקודת המוצא להסבר משמעותם הפנימית.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קֶרְבְּנֵי לַחְמֵי לְאִשֵּׁי רִיחַ נִיחֻחִי תִשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר כח, ב.

6 בשתי אכילות הכתוב מדבר

על הפסוק "ואם האכל יאכל" אומרת הגמרא שהכתוב מדבר בשתי אכילות: האחת — אכילת האדם, והאחרת — אכילת המזבח. לכן גם שריפת חלקי הקרבן על המזבח נקראת "אכילה".

Zevachim 13b:3 זבחים י"ג ב:ג'

וְהִתְנַחֵם: כָּכֹל לֹא תִהְיֶה מִחֻשְׁבָּה מוֹעֵלֶת אֶלָּא בְּאֲכִילַת בֶּשֶׂר, מִנֵּין לְרֵבּוֹת שְׁפִיכַת שִׁירִים וְהַקְטַרְת אֵימּוּרִים? תִּלְמּוּד לומר: "וְאִם הָאָכַל יֵאָכֵל" – בְּשִׁתֵּי אֲכִילוֹת הַכֶּתוּב מְדַבֵּר: אֶחָת אֲכִילַת אָדָם, וְאַחַת אֲכִילַת מִזְבֵּחַ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

זבחים יג, ב. ושי"נ.

7 והי' יורד אש מלמעלה

בין הפלאים של האש שעל המזבח מונה הגמרא שהיא רבצה כאריה; עוד נאמר שם שאף שהאש ירדה מן השמים, הייתה מצווה להביא גם אש רגילה. המאמר משתמש בשתי הנקודות האלה.

Yoma 21b יומא כ"א ב

הערת קה"ת

יומא כא, ב.

8 ותאכל את העולה

בחנוכת המשכן "ותצא אש מלפני הוי' ותאכל על המזבח את העולה ואת החלבים". זוהי "אכילתו" של המזבח באמצעות אש מלמעלה.

Leviticus 9:24 ויקרא ט':כ"ד

וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַחֲלָבִים וַיֵּרָא כָּל־הָעָם וַיִּרְאוּ וַיִּשְׁפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם:

And there came forth fire from before the L-RD, and consumed upon the altar the burnt-offering and the fat; and when all the people saw it, they shouted, and fell on their faces

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא ט, כד.

9 אריה דאכיל קרבנין

הזוהר מדבר על האריה שאוכל את הקרבנות — האש העליונה שירדה על המזבח. המאמר מזהה אותו עם האש שירדה בדמות אריה.

Zohar, Introduction 12:92-104 ספר הזוהר, הקדמה י"ב:צ"ב-ק"ד
Further, "He went down and smote the lion": formerly when that stream flowed down to here below, Israel was free from care, offering peace-offerings and sin-offerings to atone for his soul; and from on high descended the image of a lion visible to all, crouching on his prey, consuming the offerings like a mighty giant. All the dogs kept themselves out of sight, fearing to venture abroad

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

10 אריה דאכיל קרבנין

במקום נוסף מכנה הזוהר את האש העליונה שעל המזבח "האריה שאוכל את הקרבנות".

Zohar, Vayikra 40:278-41:285 ספר הזוהר, ויקרא מ':ער"ח-מ"א:רפ"ה

11 ארי דאכיל קורבנין הנזי בזהר

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ח"א ו, ב. ח"ב רעח, 'א. ח"ג יז, א. לג, א.

פסקה 3

12 התפלה שהיא כנגד הקרבנות

רבי יהושע בן לוי מלמד שהתפילות תוקנו כנגד קרבנות התמיד. המאמר מסיק מכך שבתפילה צריך להיות כל מה שהיה בקרבנות.

Berakhot 26b:5-6 ברכות כ"ו ב:ה'-ו'

תנא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא, ותנא כוותיה דרבי יהושע בן לוי. תנא כוותיה דרבי יוסי ברבי חנינא: אברהם תקן תפלת שחרית, שנאמר: "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם", ואין "עמידה" אלא תפלה, שנאמר: "ויעמד פינחס ויפלל". יצחק תקן תפלת מנחה, שנאמר "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב", ואין "שיחה" אלא תפלה, שנאמר "תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו".

There is a teaching in agreement with both of them. There is a teaching in agreement with R. Jose b. R. Hannina: Abraham instituted the morning Tefillah; as it is said, "And Abraham got up early in the morning to the place where he had stood" (Gen. xix. 27) — "standing" means prayer; as it is said, "Then stood up Phineas and prayed" (Ps. cvi. 30). Isaac instituted the afternoon Tefillah; as it is said, "And Isaac went out to meditate in the field at eventide" (Gen. ... — xxiv. 63)

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות כו, ב.

13 מחשבות אדם ותחבולותיו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תפלת מוסף דר"ה.

14 צעק לבם

"ויצעקו לבם" מתאר זעקה מעומק הלב, והמאמר מחיל זאת על הזעקה שבתפילה.

Lamentations 2:18 איכה ב':י"ח

צעק לבם אֶל־אֲדֹנֵי חֹמַת בִּתְצִיּוֹן הוֹרִידִי כְנָחַל דְּמָעָה יוֹמָם וְלַיְלָה אֶל־תִּתְּנִי פוֹיגַת לָךְ אֶל־תִּדְּלִם בִּתְעִינָה:

Their heart cried unto the L-rd: 'O wall of the daughter of Zion, Let tears run down like a river Day and night; Give thyself no respite; Let not the apple of thine eye cease

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איכה ב, יח.

15 מלבושים צואים

המלאך מצווה: "הסירו הבגדים הצואים מעליו", על יהושע הכהן הגדול. החסידות מפרשת בגדים אלה כמחשבות, דיבורים ומעשים שאינם מוקדשים לה'.

Zechariah 3:4 זכריה ג':ד'

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל־הַעֲמֻדִים לִפְנֵי לֵאמֹר הִסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצְּאִיִּם מֵעַלְי וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו רָאָה הָעֹבְדֵי מַעֲלִיד עֹנֶה וְהַלְבֵּשׂ אֹתָם מִחֻצוֹת:

And he answered and spoke unto those that stood before him, saying: 'Take the filthy garments from off him.' And unto him he said: 'Behold, I cause thine iniquity to pass from thee, and I will clothe thee with robes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה זכריה ג, ד. (וראה ע"ה ש"נ פ"ג. הובא בתניא ספ"ט).

16 יפלט אדם מעגלי דרכיו

"אורח לצדיק מישרים, ישר מעגל צדיק תפלט". המאמר שואל את לשון שקילת הדרך לעניין השימוש בעולם הזה רק לשם שמים.

Proverbs 4:25 משלי ד':כ"ה

עֵינֶיךָ לִנְכַּח יִבִּיטוּ וְעַפְעָפֶיךָ יִיָּשְׁרוּ נִגְדָה:

Let thine eyes look right on, And let thine eyelids look straight before thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Isaiah 26:7 ישעיהו כ"ו:ז

אַרְחַ לְצַדִּיק מִיִּשְׁרִים יִשָּׁר מַעְגַּל צַדִּיק תִּפְלֹס:

The way of the just is straight; Thou, Most Upright, makest plain the path of the just

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה משלי ד, כה. ישעי כו, ז.

17 בחפלה שעיקרה עבודה שבלב

"איזו היא עבודה שבלב? זו תפילה". המאמר לומד מכאן שעיקר התפילה הוא הפניית הלב.

Taanit 2a:11 תענית א':י"א

וּמֵנָּה לָן דְּבִתְפִלָּה — דְּתַנְיָא: "לֹאֲהָבָה אֶת ה' אֱלֹקֶיכֶם וּלְעַבְדּוֹ בְּכָל לְבַבְכֶּם", אִיזוּ הִיא עֲבֹדָה שְׁהִיא בְּלֵב — הָוִי אוֹמֵר: זו תְּפִלָּה. וּקְתִיב בְּתַרְיָה: "וְנִתְּתִי מִטֶּר אֲרֻצְכֶם בְּעֵתוֹ יוֹרֵה וּמִלְקוֹשִׁי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ספרי דברים יא, יג. תענית ב, א.

18 הערת קה"ת מפנה לExodus 26:28 למילים האלה.

Exodus 26:28 שמות כ"ו:כ"ח

והבריים התיכן בתוך הקרשים מברח מדי הקצה אליה קצה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 בתפילתו של שלמה בעת חנוכת בית המקדש נאמר: "כל תפילה... אשר ידעון איש נגע לבבו". המאמר מביא זאת לעניין זעקתו האישית של המתפלל.

I Kings 8:38 מלכים א' ח:ל"ח

כל תפילה כל תחנה אשר תהיה לכל האדם לכל עמך ישראל אשר ידעון איש נגע לבבו ופרש כפיו אליה תהיה:

what prayer and supplication soever be made by any man of all Thy people Israel, who shall know every man the plague of his own heart, and spread forth his hands toward this house;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 פסקה

20 מתחלה יסדר אדם

רבי שמלאי לימד שיש לפתוח תמיד בשבחו של מקום ורק אחר כך להתפלל, ולמד זאת ממש. המאמר מחיל זאת על פסוקי דזמרה.

Avodah Zarah 7b:18 עבודה זרה ז' ב:י"ח

כדריש רבי שמלאי [דריש רבי שמלאי]: לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך יתפלל, מנלן? ממש רבינו, דכתיב: "הי אלקים אתה החלות להראות את עבדך וגו'", וכתיב בתריה: "אעברה נא ואראה את הארץ השוכה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ע"ז, ב. ושי"ג.

21 לאסתכלא ביקרא דמלכא

הוזהר מדבר על התבוננות בכבוד המלך. המאמר מחיל את הביטוי על הכיסופים שפסוקי דזמרה מעוררים בנפש הבהמית.

Zohar I, 38a זח"א לח, א

הערת קה"ת

ראה זח"א לח, א-ב.

22 וכמ"ש בזהר במח' א'

באותו עמוד בלקוטי תורה, עקב, אומר גם אדמו"ר הזקן שה' צופה בכל הדורות עד סופם במבט אחד, כדברי הוזהר: "במחשבה אחת ברא את העולם", וכדברי המשנה שהעולם נברא "במאמר אחד". זהו אותו צירוף של מחשבה ואמירה שעליו מתבסס חלק זה בדברי ברוך שאמר.

הערת קה"ת

ח"ב, כ. א. עליק עקב (טז, ד). ושי"ג.

23 במחשבה א' ברא את העולם

הוזהר מדבר על העולם שנברא במחשבה אחת. המאמר קושר זאת לכך שה' רואה את כל הדורות במבט אחד.

Zohar, Shemot 49:354-50:364 ספר הוזהר, שמות מ"ט:שנ"ד-נ:שס"ד
NOW MOSES KEPT THE FLOCK OF JETHRO HIS FATHERIN-LAW, THE PRIEST OF MIDIAN. R. Simeon discoursed here on the text: "My beloved is mine and I am his; he among the

lilies tendeth his flock." He said: 'Alas for mankind, they neither heed nor know! When G-d designed to create the universe, His thought compassed all worlds at once, and by means of this thought were they all created, as it says, "In wisdom hast thou made them all" (Ps. 104, 24). By this ... thought-which is His Wisdom-were this world

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

24 צופה ומביט עד סוף

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תפלת מוסף דר"ה.

25 קורא הדורות מראש

"מי פעל ועשה זאת? הקורא הדורות מראש; אני, הוי', ראשון". דעתו של הי' כוללת את כל הדורות בבט אחת.

Isaiah 41:4 ישעיהו מ"א:ד'

מי פעל ועשה קרא הדורות מראש אני הי' ראשון ואת אחרנים אני הוא: Who hath wrought and done it? He that called the generations from the beginning. I, the L-RD, who am the first, And with the last am the same.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיה מא, ד.

26 יחיד חי העולמים מלך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת ברוך שאמר.

27 יחיד חי העולמים מלך

סיום "ברוך שאמר": "היחיד, חי העולמים, מלך, משוכח ומפואר עדי עד שמו הגדול". המאמר מסביר כל ביטוי בתורו.

Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Pesukei Dezimra, Barukh She'amar 2 סידור אשכנז, ימי חול, תפילת שחרית, פסוקי דזמרה, ברוך שאמר ב'

... נהלך הי' אלקינו בשבחות ובזמירות נגדלך ונשבחה ונפארה ונזכיר שמך ונמליכה מלכנו אלקינו. יחיד חי העולמים. מלך משבח ומפאָר עדיעד שמו הגדול. ברוך אתה הי' מלך מהלל פתשבחות:

Blessed is He Who spoke, and the world came into being, blessed is He; blessed is He Who maintains the creation; blessed is He Who says and does; blessed is He Who decrees and fulfills; blessed is He Who has compassion on the earth; blessed is He Who has compassion on the creatures; blessed is He Who rewards well those who fear Him, blessed is He Who lives forever and exists eternally; blessed is He Who redeems and saves blessed is His Name. Blessed are You, ... Adonoy, our G-d, King

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

28 אתה הוא עד שלא נבה"ע

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Shelah (Shnei Luchos, HaBris).

הערת קה"ת

תפלת שחרית. ראה שלי"ג, ב.

29 אני ה' לא שנית

”כי אני הוי' לא שנית”... המאמר מפרש זאת כך שהבריאה לא חוללה שינוי בה’.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו

כי אני ה' לא שנית ואתם בני־יעקב לא תִלְיָתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, ו.

30 אין עוד מלבדו

”אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלקים, אין עוד מלבדו”. כאן הכוונה היא שגם לאחר הבריאה אין מציאות מלבדו.

Deuteronomy 4:35 דברים ד:ל"ה

אַתָּה הָרָאִתָּ לְדַעַת כִּי הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְּבָדוֹ:

Unto thee it was shown, that thou mightiest know that the L-RD, He is G-d; there is none else beside Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ד, לה.

31 אתה הוא ה' לבדך

”אתה הוא הוי' לבדך, אתה עשית את השמים... ואתה מחיה את כולם”. המאמר מפרש את ”לבדך” כהיותו של ה' לבדו ללא שינוי גם לאחר הבריאה.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט:ו

אַתָּה־הוּא הוּא לְבַדְךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמִי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צָבָאם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת־כָּל־וְצָבֵא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִיִּים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven wor-
shippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמ"ט, ו.

32 דכולא כלא ממש קמי' חשיבי

הזוהר אומר שכל מה שלפנינו נחשב כאין. המאמר משתמש בכך כדי להראות שהעולם אינו תופס ”מקום” לפני ה’.

Zohar I, 11b זח"א יא, ב

הערת קה"ת

זח"א יא, ב. ובכ"מ.

33 אתה עשית . . ואתה מחי'

”אתה הוא הוי' לבדך, אתה עשית את השמים... ואתה מחיה את כולם”. המאמר מפרש את ”לבדך” כהיותו של ה' לבדו ללא שינוי גם לאחר הבריאה.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט:ו

אַתָּה־הוּא הוּא לְבַדְךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שְׁמִי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צָבָאם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחִיָּה אֶת־כָּל־וְצָבֵא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִיִּים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven wor-
shippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמ"ט, ו.

34 הכל ירוממוך סלה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר דשבת.

35 וכל החיים יודוך סלה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

נוסח תפלת שמו"ע.

36 סלה בלי הפסק

בית מדרשו של רבי אליעזר בן יעקב לימד שבכל מקום שמופיעות המילים ”נצח”, ”סלה” או ”ועד”, משמעותן היא ללא הפסק לעולם. המאמר מפרש את ה”סלה” שבתפילות כעלייה בלתי פוסקת.

Eruvin 54a:12-13 עירובין נ"ד א:י"ב-י"ג

רְבָא אָמַר מִהָכָא: ”תַּאֲזוּת לְבוֹ נִתְתָּה לוֹ וְאַרְשֵׁת שְׁפָתָיו בַּל מְנַעַת סְלָה”, אֵימָתִי תַּאֲזוּת לְבוֹ נִתְתָּה לוֹ — בְּזִמְנָא שְׁאַרְשֵׁת שְׁפָתָיו בַּל מְנַעַת סְלָה. רְבָא רְמִי: כְּתִיב ”תַּאֲזוּת לְבוֹ נִתְתָּה לוֹ”. וְכְתִיב ”וְאַרְשֵׁת שְׁפָתָיו בַּל מְנַעַת סְלָה”. זָכָה — תַּאֲזוּת לְבוֹ נִתְתָּה לוֹ. לֹא זָכָה — וְאַרְשֵׁת שְׁפָתָיו בַּל מְנַעַת סְלָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

עירובין נד, א (אין לו הפסק).

37 וקדושים בכ"י יהללוך סלה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם.

פסקה 5

38 ונוי"ן אלפים יובלות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה ש"ך פי' בהר"ט, ד.

39 כי נשגב שמו . . וירם קרן

”יהללו את שם הוי', כי נשגב שמו לבדו; הודו על ארץ ושמים”. המאמר מפרש את המילה ”לבדו” כמתייחסת גם לשמו, כך שרק זיוו מגיע לעולמות.

Psalms 148:13 תהילים קמ"ח:י"ג

יְהַלְלוּ אֶת־שֵׁם ה' כִּי־נִשְׁגַּב שְׁמוֹ לְבָדוֹ הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמח, יג-יד.

פסוקה 6

40 וירם קרן לעמו

"הרים קרן לעמו, תהילה לכל חסידיו, לבני ישראל, עם קרובו". שמו של ה' נקרא על ישראל בפרט.

Psalms 148:14 תהילים קמ"ח:יד

וירם קרן לעמו תהלה לכל חסידיו לבני ישראל עם קרבו הלקה:
And He hath lifted up a horn for His people, A praise for all
His saints, Even for the children of Israel, a people near
unto Him. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 מגיד דבריו ליעקב

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
שם קמו, יט.

42 מגיד דבריו ליעקב

"מגיד דבריו ליעקב, חוקיו ומשפטי ישראל". פסוק נוסף מפסוקי דזמרה על הקשר המיוחד של ישראל עם ה'.

Psalms 147:19 תהילים קמ"ז:י"ט

מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטי ישראל:
He declareth His word unto Jacob, His statutes and His ordi-
nances unto Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 כי יעקב בחר לו י"ה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
שם קלה, ד.

44 כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו

"כי יעקב בחר לו יה, ישראל לסגולתו". המאמר מביא פסוק זה כדי להדגיש את בחירת ה' בישראל.

Psalms 135:4 תהילים קל"ה:ד

כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה יִשְׂרָאֵל לְסִגְלוֹתָיו:
For the L-RD hath chosen Jacob unto Himself, And Israel for
His own treasure

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 ברוך ה' אלקי ישראל

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
שם קו, מח.

46 ברוך ה' אלקי ישראל

"ברוך הוי' אלקי ישראל מן העולם ועד העולם". המאמר מדגיש את המילים "אלקי ישראל".

Psalms 106:48 תהילים ק"ו:מ"ח

בְּרוּךְ־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמֵר כְּלִי־הַעֵם אָמֵן הַלְלוּ־
קָה:

Blessed be the L-RD, the G-d of Israel, from everlasting even
to everlasting, and let all the people say: 'Amen.' Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 ישמח ישראל בעושיו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
שם קמט, ב.

48 ישמח ישראל בעושיו

"ישמח ישראל בעושיו, בני ציון יגילו במלכם". השמחה נובעת מן הידיעה ששמו של ה' שורה על ישראל.

Psalms 149:2 תהילים קמ"ט:ב

יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׁיו בְּנֵי־צִיּוֹן יִגִּילוּ בְּמַלְכָּם:

Let Israel rejoice in his Maker; Let the children of Zion be
joyful in their King

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 וינהו כל ב"י אחרי ה'

בימי שמואל, "כל בית ישראל נוהה אחרי הוי". המאמר מביא זאת כדי להמחיש כיצד הנשמה נמשכת אחר ה'.

I Samuel 7:2 שמואל א ז:ב

וַיְהִי מִיּוֹם שָׁבַת הָאָרוֹן בְּקִרְיַת יַעֲרִים וַיִּרְבוּ הַיָּמִים וַיְהִיו עֹשְׂרִים שָׁנָה
וַיִּנְהוּ כָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵי ה'

And it came to pass, from the day that the ark abode in
Kiriath-jearim, that the time was long; for it was twenty
years; and all the house of Israel yearned after the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
שמואל-א ז, ב.

50 חמלה גדולה ויתירה

הנני מסביר כי "רחמנות גדולה ועצומה" עולה על הקרבה לה' של כל צבא השמים. לכך מתייחסת ההפניה "כמבואר בספר של בינונים".

Tanya, Likkutei Amarim 49:11 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים
מ"ט:יא

וְהוּא שְׂאוֹמְרִים "חֲמֻלָּה גְּדוֹלָה וַיְתִירָה", פִּירוּשׁ, יְתִירָה עַל קִרְבָּת אֱלֹקִים
שֶׁבָּכַל צָבָא מַעֲלָה; "וּבְנוּ בְּחֶרֶת מְכַל עִם וְלִשׁוֹן" – הוּא הַגּוֹף הַחוּמָּרִי
הַנִּדְמָה בְּחוּמְרֵיאוֹתוֹ לְגוֹפֵי אוֹמוֹת הָעוֹלָם; "וְקִרְבָּתָנוּ וְכוּי לְהוֹדוֹת וְכוּי",
וּפִירוּשׁ הוֹדָאָה יְתִבָּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר; "וּלְיִתְדָּהּ כּוּי" – לִיכְלִל בְּיָחוּדוֹ
יְתִבָּרָה, בְּנִזְכָּר לְעִיל.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

פסוקה 7

51 ואהבת בכל לבבך בשני יצריך

"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". המאמר מתמקד ב"בכל לבבך".

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לִבְּךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ וּבְכָל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Berakhot 54a:6-7 ברכות נ"ד א'-ז'

חייב אדם לברך על הרצה קשם שמברך על הטובה, שנאמר: "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך וגו'". "בכל לבבך" — בשני יצוריך, ביצר טוב וביצר הרע. "ובכל נפשך" — אפילו הוא נוטל את נפשך. "ובכל מאדך" — בכל ממונה. דבר אחר: "בכל מאדך" — בכל מדה ומדה שהוא מודד לה הוי מודה לו. לא קל אדם את ראשו כנגד שער המזרח שהוא מכוון כנגד בית קדשי הקדשים. ולא יפנס להר הפית במקלו, ובמגעלו, ובפונדתו, ובאבק שעל רגליו. ...

A man is in duty bound to utter a benediction for the bad even as he utters one for the good ; as it is said, "And thou shalt love the L-rd thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might" (Deut. vi. 5) — "with all thy heart," i.e. with thy two impulses, with the good and the evil impulse ; "with all thy soul," i.e. even if He take thy soul; ... "with all thy might," i.e. with all thy wealth. Another William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain) הערת קה"ת דברים ו, ה. ברכות נד, א.

52 ישוב אל ה'

"יעזוב רשע דרכו... וישוב אל ה' וירחמהו". המאמר מחיל את השיבה על רצונה של הנפש הבהמית.

Isaiah 55:7 ישעיהו נ"ה:ז

יעזוב רשע דרכו ואיש און מהשבתיו וישב אליה וירחמהו ואליהם קיינהם לסלוח:

Let the wicked forsake his way, And the man of iniquity his thoughts; And let him return unto the L-RD, and He will have compassion upon him, And to our G-d, for He will abundantly pardon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain) הערת קה"ת ראה ישעיה נה, ז.

53 יתענג על ה'

"התענג על ה' ויתן לך משאלות לבך". הרצון שהשתנה מוצא את תענוגו בה' עצמו.

Psalms 37:4 תהילים ל"ז:ד

והתענג עליה ויתן לה משאלת לבך:

So shalt thou delight thyself in the L-RD; and He shall give thee the petitions of thy heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain) הערת קה"ת ראה תהלים לו, ד.

פסוקה 8

54 וירא אלקים

"וירא ה' את כל אשר עשה, והנה טוב מאוד". חז"ל מוצאים במילה "מאוד" רמז למלאך המוות.

Genesis 1:31 בראשית א"ל"א

וירא אלקים את-כל-אשר עשה והנה-טוב מאד ויהי-ערב ויהי-בקר יום הששי:

And G-d saw every thing that He had made, and, behold, it was very good. And there was evening and there was morn-ing, the sixth day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain) הערת קה"ת בראשית א, לא.

55 טוב זה מלאך חיים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת בייר פט, י. ילקוט בראשית (ר"ז). ובזח"ב (סח, ב. קנ, א. קסג, א) [כ].

56 טוב זה מלאך חיים מאד זה מ"ה

רבי שמואל בר יצחק לימד: "והנה טוב מאוד" — זה מלאך החיים; "והנה טוב מאוד" — זה מלאך המוות. המאמר מסביר כיצד מלאך המוות, כלומר היצר הרע, יכול להיות "טוב מאוד".

Bereshit Rabbah 9:10 בראשית רבה ט"י

אמר רבי שמואל בר יצחק: הנה טוב מאד, זה מלאך חיים. והנה טוב מאד, זה מלאך המוות. וכי מלאך המוות טוב מאד אתמהא?! אלא למלך, שעשה סעודה וזימן את האורחים, והכניס לפניהם תמחוי מלא כל טוב. אמר: כל שהוא אוכל ומברך את המלך יאכל ויערב לו, וכל מי שהוא אוכל ואינו מברך את המלך יתו ראשו בסיף. כך כל מי שהוא מסגל במצות ומעשים טובים הרי מלאך חיים, וכל מי שאינו מסגל במצות ומעשים טובים הרי מלאך המוות:

Rabbi Shmuel bar Yitzhak said: "Behold it was very good" - this is the angel of life; "and behold it was very good" - this is the angel of death. Is the angel of death, then, "very good"? This is a rhetorical question. Rather, it is analogous to a king who prepared a feast, invited the guests and brought before them a serving dish filled with all kinds of delicacies. He said: 'Anyone who eats and blesses the king, let him eat and ... enjoy himself, but anyone who eats and

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

57 כד אתכפיא סט"א

הזוהר למד ששכאשר הסטרא אחרא נכפית למטה, כבודו של הקדוש ברוך הוא עולה למעלה. המאמר מסביר שה"טוב" שביצר הרע מתבטא בכך שהוא נכפה.

Zohar II, 128b זח"ב קכח, ב

הערת קה"ת ראה זח"ב קכח, ב.

58 מלאך רע בע"כ

בליל שבת מלווה מלאך טוב ומלאך רע את האדם לביתו; כשהם מוצאים את הבית ערוך לשבת, המלאך הטוב מברך אותו והמלאך הרע נאלץ לענות "אמן" בעל כורחו. המאמר מיישם זאת על הסכמתו הכפויה של היצר הרע.

Shabbat 119b:3 שבת קי"ט ב:ג

... וכשבא לביתו ומצא נר דלוק ושלחן ערוך ומשחו מוצעת, מלאך טוב אומר: "יהי רצון שתהא לשבת אחרת כה", ומלאך רע עונה "אמן" בעל כרחו. ואם לאו, מלאך רע אומר: "יהי רצון שתהא לשבת אחרת כה", ומלאך טוב עונה "אמן" בעל כרחו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) הערת קה"ת שבת קיט, ב.

59 כלתה נפשי לה:

"נכספה וגם כלתה נפשי להצרות הוי". דימוי הכמיהה של הנשמה לה, שאפילו המלאך הרע מודה שהיא ראויה.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג

נְכַסְפָה וְגַם־כִּלְתָּה נַפְשִׁי לַחֲצֹרֹת הַיְיָ וּבִשְׂרֵי יְרֵגְנֹוּ אֶל־יְיָ:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה תהלים פד, ג.

פסקה 9

60 אסתלק יקרא דקוב"ה לעילא

הזוהר: כאשר הסטרא אחרא נכפפת, כבודו של הקדוש ברוך הוא עולה למעלה. המאמר מציג זאת כתכלית הבריאה.

Zohar, Terumah 6:38-7:45 ספר זוהר, תרומה ו':ח-ז:מ"ה

Therefore also one must pursue and run after the sinner and "buy" him for a good price, in order that the filth of sin may be purged away from him and the spirit of impurity, the emanation of the "other side", be subdued. He who succeeds in redeeming such a sinner can justly consider himself the "creator" of the renewed and quickened soul, and such an act is the greatest praise (of G-d) imaginable, and it exalts the glory of the Holy One, blessed be He, more than any other ... er

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

61 בד"ה ואלה מסעי

שם מסביר אדמו"ר הזקן שה' ברא את הקליפות כדי שעל ידי הכנעתן והפיכתן יהיה עליו גדול; "אלה מסעי" מתייחס לעליותיהם של ישראל מלמטה למעלה.

הערת קה"ת

ראה לקמן מסעי צא, ג.

62 בזהר ר"פ יתרו דס"ח ע"ב

אותו קטע בזהר מובא שם, ואדמו"ר הזקן מסביר שרצונה ומדותיה של הנפש הבהמית, לאחר שהופנו אל ה', משובחים יותר מאלה של הנפש האלקית ("טוב" הוא היצר הטוב, ו"מאוד" היצר הרע), מפני שמטבעם הם חזקים יותר ושורשם בפנים הארצה והשור.

הערת קה"ת

ראה גם לעיל פ' במדבר יט, א.

63 בזהר ר"פ יתרו דס"ח ע"ב

ההפניה של הטקסט עצמו, בתחילת פרשת יתרו, למעלתו של הרע שנהפך לטוב.

Zohar, Yitro 1:28-39 ספר זוהר, יתרו א':כ"ח-ל"ט

64 ע"פ והיה הבכור לשניא

שם "שתי הנשים" הן שתי הנפשות שבכל יהודי, והבן הבכור של האשה השנואה מתפרש כנפש הבהמית. שורשה גבוה מאוד, אך היא נפלה בשבירת הכלים; לכן, כשהנפש האלקית מפרידה ממנה את הרע, היא מגיעה לאהבה גדולה ובעוצמה יתירה — אותו רעיון המבואר כאן.

הערת קה"ת

פ' כי תצא.

65 בזה"ק במקום שבע"ת כו' דמשכין ליי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ח"א קכט, ב.

66 דמשכין ליי בחילא יתיר

הזוהר מסביר שבעלי תשובה ממשיכים אותו "ביתר שאת". המאמר קושר את העוצמה הנוספת הזאת לעוצמת אהבתם.

Zohar, Chayei Sara 16:121-17:127 ספר זוהר, חיי שרה ט"ז:קכ"א-

י"ז:קכ"ז

Happy are the penitent who in the space of one day, one hour, nay, one second, can draw near to the Holy One, as near as even the truly righteous in the space of many years. Abraham did not reach that high grade until he was old, as already said. So, too, David, of whom it is written, "and King David was old, he came into days" (I Kings 1, 1). But the penitent immediately finds entrance, and is brought close to ... the Holy One, blessed be He.' R. Jose

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

67 רשפי אש האהבה

"כי עזה כמות אהבה... רשפיה רשפי אש שלהבתיה". דימוי לאהבה עזה ולוהטת.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו

שִׁימֵנִי כַחֲתָם עַל־לִבִּי כַחֲתָם עַל־זְרוּעִי כִּי־עֲזָה כְמוֹת אֶהְבֶּה קֶשֶׁה כְּשֶׁאוֹל קִנְיָה רֶשְׁפִּיָּה רֶשְׁפֵּי אֵשׁ שְׁלֶהֱבִתִּיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה שה"ש ח, ו.

68 משוך אחריו כמים

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת גשם דשמע"צ.

69 כיתרון האור הבא מן החושך

"ראיתי שיש יתרון לחכמה מן הסכלות, כיתרון האור מן החושך". החסידות מפרשת זאת כמעלתו המיוחדת של האור הבוקע מן החושך, כלומר מן הרע שהתהפך.

Ecclesiastes 2:13 קהלת ב':י"ג

וְרָאִיתִי אֲנִי שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן לַחֲכָמָה מִן־הַסִּכְלוֹת כִּי־יִתְרוֹן הָאֹר מִן־הַחֹשֶׁךְ:

Then I saw that wisdom excelleth folly, as far as light excelleth darkness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה קהלת ב, יג.

70 וכמ"ש במ"א

שם מבואר הפסוק באותה דרך: לאחר ההתבוננות בקריאת שמע יורדת האהבה מלמעלה בתפילת העמידה כאש בדמות אריה שעל המזבח, והיא מכלה את הנפש הבהמית, כשם שהכסף מופרד מסיגיו באש המצרף. זהו המקום האחר שאליו מתייחס הטקסט.

הערת קה"ת

ראה תו"א ק"א, ג. בסה"מ תקס"ג ע' קעו. כתובים-ב ע' ר"ח. תורת חיים שמות דף תתקסז, א. אוה"ת שמות כי תשא ע' איתתמג, איתתפה. שמות-י ע' ביתשפז.

71 מצרף לכסף

"כור הכסף וכור הזהב, ואיש לפי מהללו". המאמר מפרש את "מהללו" כשבחי התפילה, הפועלים כאש מצרפת.

Proverbs 27:21 משלי כ"ז:כ"א

מצרף לִכְסֵף וְכֹר לְזָהָב וְאִישׁ לְפִי מְהַלְלוֹ:

The refining pot is for silver, and the furnace for gold, And a man is tried by his praise

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי כז, כא.

72 פי שבאיש

לביאור שלפיו "איש לפי מהללו" פירושו ששבחי התפילה נעשים לאש המצרפת, ההערה מפנה למאמר משנת 5627 (1866-67).

הערת קה"ת

ראה סה"מ תרכ"ז ע' רכו.

73 ולדבקה בו

הערת קה"ת מפנה לDeuteronomy 11:21 למילים האלה.

Deuteronomy 11:21 דברים י"א:כ"א

לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְיָמֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע הָאֱלֹהִים לְאֲבֹתֵיכֶם לֵאמֹר לְתֶת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל-הָאָרֶץ:

that your days may be multiplied, and the days of your children, upon the land which the L-RD swore unto your fathers to give them, as the days of the heavens above the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים יא, כא. שם ל, כ.

74 ולדבקה בו

"לאהבה את הוי' אלקיך, לשמוע בקולו ולדבקה בו". כאן אפילו הנפש הבהמית משתוקקת להידבק בה'.

Deuteronomy 30:20 דברים ל:כ'

לְאַהֲבָה אֶת-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשָׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ וּלְדַבְּקָה-בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאַרְךָ יָמֶיךָ לְשֹׂכֵת עַל-הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאֲבֹתֶיךָ לְאֲכָרְהֶם לְצִדִּיק וּלְעֶקֶב לְתֶת לָהֶם:

to love the L-RD thy G-d, to hearken to His voice, and to cleave unto Him; for that is thy life, and the length of thy days; that thou mayest dwell in the land which the L-RD

swore unto thy fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 פני ארי פני שור

בחזון יחזקאל יש לכל אחת מהחיות פני אדם, פני אריה מימין, פני שור משמאל ופני נשר. הנפש הבהמית מושרשת באריה ובשור.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א':י'

וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל־יְמִין לְאַרְבַּעָתָם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהַשְׂמָאוֹל לְאַרְבַּעָתָם וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעָתָם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, י'.

76 וכמ"ש בזהר

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ח"ג (קה, ב. מה, סע"א). [כ].

77 מבחי פני שור בעצם כו'

ההערה מפנה להגהות שהועתקו מאדמו"ר הרשב"י ונדפסו קודם לכן בהוספות ללקוטי תורה (18c), בעניין שורש נפשות בעלי החיים ב"פני שור עצמו".

הערת קה"ת

ראה לעיל בהוספות יח, ג בהערות שנעתקו מכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע.

78 בביאור ע"פ אני ישנה

הביאור ל"אני ישנה ולכי ער", הפותח בירידת הנשמה מלמעלה; הטקסט מפנה אליו להרחבה על שורש הנפש הבהמית שבאדם.

הערת קה"ת

לקמן שה"ש לה, א ואילך.

79 ובדי"ה אם בחקתי תלכו

שם, בהסתמך על עץ חיים בעניין הצלם, מסביר אדמו"ר הזקן שהנפש המשכלת מתחברת לנפש האלקית ולנפש הבהמית כדי לבררן; הנפש הבהמית היא "בהמה" פשוטה, ואילו הנפש המשכלת היא נוגה, תערובת של טוב ורע. הוא מפנה בחזרה למאמר זה, "זאת חנוכת המזבח".

הערת קה"ת

לעיל בחקתי מזו, ג. וראה במ"מ לשם.

80 זבדי"ה בכי"ה בכסלו

המאמר מסביר שאותיות המחשבה והדיבור הגשמיות שנפלו תחת הקליפות עולות רק באמצעות הקטורת, שריחה עולה מחומרים שאין בהם טעם. לאחר מכן הוא מבאר את התפילה, הבאה במקום הקרבנות, לפי סדר עבודת המקדש.

הערת קה"ת

תו"א וישב כט, ב ואילך.

81 ובדי"ה המגביהי לשבת

המאמר על "המגביהי לשבת, המשפילי לראות" מסביר את נר המצווה ואת נר הנשמה ("נר ה' נשמת אדם") באמצעות הפתילה והשמן המתכלה בלהבתה.

הערת קה"ת

תנ"א לח, ב.

82 האופנים וחיות הקודש

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהאופנים וחיות הקודש, בעולמות שמתחת לכיסא שבהם האלוקות אינה מושגת בבהירות, נתונים ברעש גדול, כמו צעקה "ביתר שאת". משום כך תיקנו שתי ברכות לפני קריאת שמע, כדי להגיע ל"אחד" ול"ואהבת" מתוך רעש.

הערת קה"ת

ברכת יוצר. ההפרש בין אופנים לשרפים ראה גם לקמן פי' שלח מז, א. האזינו עד, ג. סה"מ תקס"ב עי' מז ואילך. אוה"ת תרומה עי' אקסד ואילך.

83 האופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים לעומת השרפים

הברכה הראשונה שלפני קריאת שמע מתארת את השרפים מכריזים "קדוש", ואת האופנים וחיות הקודש מתנשאים לעומתם "ברעש גדול". המאמר מסביר מדוע אלה שקטים ואלה סוערים.

Siddur Ashkenaz, Weekday, Shacharit, Blessings of the Shema, First Blessing before Shema 6-8
סידור אשכנז, ימי חול, תפילת שחרית, ברכות קריאת שמע, יוצר אור ו-ח'

וְהָאֹפָנִים וְחַיֹּת הַקֹּדֶשׁ בְּרֵעַשׁ גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעִמַּת שְׂרָפִים לְעִמַּתָּם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים: בְּרוּךְ כְּבוֹדֵהּ מִמְּקוֹמוֹ: לֹאֵל בְּרוּךְ נְעִימוֹת יִתְנוּ. לְמַלְךְ אֵל חַי וְקַיִם וְמִרְוֵת יֵאֱמָרוּ וְתִשְׁבַּחְתָּ יְשֻׁמִּיעוּ. כִּי הוּא לְבָדוּ פִּוְעַל גְּבוּרוֹת. עוֹשֶׂה תְּהִשּׁוֹת. פֹּעֵל מַלְחָמוֹת. זוֹרֵעַ צִדְקוֹת. מְצַמֵּחַ יְשׁוּעוֹת. בּוֹרֵא רְפוּאוֹת. נוֹרָא תְהִלּוֹת. אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת: הַמְתַּדֵּשׁ בְּטִיבוֹ בְּכָל־יוֹם תְּמִיד מַעֲשֵׂה בְּרָאשִׁית: כְּאִמּוֹר לַעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדֻלִּים כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ: אוֹר תְּהִשּׁוּ עַל־צִיּוֹן תֵּאִיר וְנִזְכֶּה כְּלָנוּ ...

And the Ofanim and Serafim are various classes of Angels. Ofanim denotes animated wheels as conceived in association with the Heavenly throne. (Avudraham); Chayos are those angels who exist eternally (Ya'avetz; some angels exist only for short times for specific functions.) Serafim indicate "beings of fire." and the holy Chayos, with a mighty sound rise toward the Serafim. Facing them, they offer praise and say, Blessed is the glory of Adonoy from His place. G-d's glory is a euphemism for G-d Himself. Thus the verse means, ... "Blessed is Adonoy from

The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY) • Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY)

84 דלא מכל מדות אלין

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"י בהקדמה (פתח אלי').

85 דלא מכל מדות אלין כלל

בתפילת אליהו (פתח אליהו) מתואר שה' מנהיג את העולם באמצעות מדותיו, "אבל לא באחת מהן כלל". המאמר נעזר בכך כדי להגדיר את "קדוש" כמצאיות שלמעלה לחלוטין מן העולמות.

Tikkunei Zohar 17b:5-7 תקוני זוהר י"ז ב:ה-ז'

אבל לאו דאית לך צדק ידיעא דאיהו דין. ולאן משפט ידיע' דאיהו רחמי ולאן מכל אלין מדות כלל. קום רבי שמעון ויתחדשון מלין על ידך דהא רשותא אית לך (נ"א אתיהיב לך) לגלאה רזין טמירין על ידך מה דלא אתיהיב רשו לגלאה לשום בר נש עד כען. קם רבי שמעון פתח ואמר לך יי' הגדולה והגבורה וכי

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

86 בד"ה צאינה וראינה

שם מסביר אדמו"ר הזקן ש"קדוש" בלי ו' אינו בגדר העולמות כלל, והוא למעלה ממלא כל עלמין ומסובב כל עלמין, ואילו "קדוש" עם ו' הוא ההמשכה שמחיה את הנבראים. ישראל ממשכים מן הקודש העליון באמצעות "שאו ידיכם קודש", שני הפסוקים הראשונים של קריאת שמע.

הערת קה"ת

לקמן שה"ש כא, ג.

87 קדש הוא מלה בגרמי

הזוהר מתאר את הקודש כדבר בפני עצמו, קדושה הניצבת לעצמה. המאמר מזהה אותו עם עצמות אור אין סוף.

Zohar III, 94b זח"ג צד, ב

הערת קה"ת

זח"ג צד, ב.

88 בביאור ע"פ אחרי ה'

הביאור מלמד שכל השתלשלות העולמות באה רק ממלכותו של ה', שהיא ה"אחרי" של הוי' — זיו בלבד; משם הוא ממשיך לבאר את שלוש הפעמים "קדוש".

הערת קה"ת

לקמן פי' ראה כ, ד ואילך.

89 ובד"ה רני ושמחי

המאמר מסביר את שלוש הפעמים "קדוש" כהמשכה, מעילה לעלול, רך שלוש האותיות הראשונות של שם הוי' עד לה"א האחרונה, הדיבור, מקור העולמות. היידי היא הצמצום, שבלעדיו לא יכול היה שום דבר להתהוות.

הערת קה"ת

תנ"א לו, ב.

90 צבאוי אות הוא בצבא דילי

הגמרא דורשת את "מרכבות קודש" כ"אות הוא ברבבות שלוי", ואת "הוי' צבאות שמו" כ"אדון הוא בצבאותיו". המאמר דורש את "צבאות" כ"אות בצבאותיו".

Chagigah 16a חגיגה ט"ז א

הערת קה"ת

ראה חגיגה טז, א ובחדא"ג מהרש"א. עלי"ק האזינו (עד, רע"ד). [כ].

91 ביו"ד נברא העוה"ב

רבי יהודה ברבי אילעי לימד שהעולם הזה נברא באות ה' והעולם הבא באות יו"ד. המאמר מביא זאת כדי להראות שהעולמות תופסים רק "אות" אחת.

Menachot 29b:13-14 מנחות כ"ט ב:י"ג-י"ד

מפני מה נברא העולם הבא ביו"ד מפני שצדיקים שבו מועטים ומפני מה כפוף ראשו מפני שצדיקים שבו כפוף ראשיהם מפני מעשיהן שאינן דומין זה לזה אמר רב יוסף הני תרתי מילי אמר רב בספרים ותניא תיובתיה חדא הא דאמר רב ס"ת שיש בו שתי טעיות בכל דף ודף יתקן שלש יגנו

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

מנחות כט, ב.

92 ראה זה חדש הוא

"היש דבר שיאמר עליו: ראה זה חדש הוא?" המאמר משתמש בביטוי לתיאור ההתפעלות המתעוררת מדבר שהוא מעבר להשגת האדם.

Ecclesiastes 1:10 קהלת א:י'

יֵשׁ דָּבָר שִׂיאֱמָר רְאֵה־זֶה תְּהִשּׁוּ הוּא כְּכֹר הִיָּה לְעֹלָמִים אֲשֶׁר הִיָּה מִלְּפָנָיו:

Is there a thing whereof it is said: 'See, this is new'?—it hath been already, in the ages which were before us
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

93 שרפים עומדים ממעל לו

במראה של ישעיהו נאמר: "שרפים עומדים ממעל לו", והם קראו "קדוש קדוש קדוש". השרפים עומדים במקור הגילוי, ולכן אינם יוצרים רעש.

Isaiah 6:2 ישעיהו ו:ב

שָׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפִים שֵׁשׁ כְּנָפִים לְאַחַד בְּשָׂתִים יִכְסֶה פָּנָיו וּבְשָׂתִים יִכְסֶה רִגְלָיו וּבְשָׂתִים יַעֲוֹפֶה:

Above Him stood the seraphim; each one had six wings: with twain he covered his face and with twain he covered his feet, and with twain he did fly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"ו, ב.

94 ישע"י כבן כרך שראה

רבא: כל מה שראה יחזקאל ראה ישעיהו; יחזקאל היה כבן כפר שראה את המלך, וישעיהו כבן עיר שראה את המלך. לכן ישעיהו מתאר את המראה בקיצור.

Chagigah 13b:5 חגיגה י"ג ב:ה

אָמַר רַבָּא: כָּל שְׂרָאָה יִחְזַקְאֵל, רָאָה יִשְׁעִיָּהּ. לָמָּה יִחְזַקְאֵל דּוּמָה — לְכֹן כְּפָר שְׂרָאָה אֶת הַמֶּלֶךְ, וּלְמָה יִשְׁעִיָּהּ דּוּמָה — לְכֹן כִּרְךָ שְׂרָאָה אֶת הַמֶּלֶךְ. אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: מֵאֵי דְכְּתִיב: "אֲשִׁירָה לְה' כִּי גָאָה גָאָה" — שִׁירָה לְמִי שֶׁמִּתְגַּאֵה עַל הַגָּאִים. דָּאֵמַר מֶר: מְלָךְ שְׂבַחֲיוֹת — אֲרִי, מְלָךְ שְׂבַחֲמוֹת — שׁוֹר, מְלָךְ שְׂבַעֲפוֹת — נֶשֶׁר, וְאָדָם מִתְגַּאֵה עַלֵּיהֶן, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְגַּאֵה עַל כּוֹלָן וְעַל כָּל הָעוֹלָם כּוּלָּו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יג, ב.

95 חברי דניאל . דמזליהו חזי

חבריו של דניאל לא ראו את המראה, ובכל זאת נחרדו, משום ש"מזליהו חזי". המאמר משווה זאת לאופנים, המתעוררים ממה שאינם יכולים להשיג.

Megillah 3a:13-14 מגילה ג א:י"ג-י"ד

וְכִי מֵאֲחַר דָּלָא חֲזוּ, מֵאֵי טַעְמָא אִיבָעִיתוּ? אַף עַל גַּב דְּאִינְהוּ לָא חֲזוּ, מְזַלְיָהוּ חֲזוּ. אָמַר רַבִּינָא: שְׁמַע מִינָּה: הָאֵי מֵאֵן דְּמִיבָעִית, אַף עַל גַּב דְּאִינְהוּ לָא חֲזוּ, מְזַלְיָהוּ חֲזוּ. מֵאֵי תַקְנִיתָהּ? לִיקְרִי קְרִיאַת שְׁמַע. וְאִי קָאִים בַּמָּקוֹם הַטְנוּפֹת — לִינְשׁוּף מְדוּכָתִיָּה אַרְבַּע גְּרַמִּידִי. וְאִי לָא — לִימָא הָכִי: "עֲזִיזָא דְבִי טַחְפִי שְׁמִינָא מִינָאִי".

But if they did not see, why were they frightened? Although they themselves did not see, their star saw. Ravina said: We learn from this that if a man is seized with fright though he sees nothing, [the reason is that] his star sees. What is his remedy? He should recite the Shema. If he is in a place which is foul, he should move away from it four cubits. If he cannot do this, he should say this formula: "The goat at the butcher's is fatter than I am".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

הערת קה"ת

מגילה ג, א.

96 כמ"ש במ"א

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה תניא פרק כג.

97 מבח"י אהבת הנה"א בעצמה

ההערה מפנה לקיצור של קטע זה באור התורה של הצמח צדק, במדבר, כרך ד'.

הערת קה"ת

קיצור — באוה"ת במדבר-ד ע' א'תסב.

98 כמים הפנים לפנים

"כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם". המאמר מפרש את שני ה"אדם" כ"אדם" שעל הכסא למעלה וכ"אדם" שמתחתיו.

Proverbs 27:19 משלי כ"ז:י"ט

כַּמִּים הַפָּנִים לַפָּנִים כֵּן לִב־הָאָדָם לְאָדָם:

As in water face answereth to face, So the heart of man to man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי כז, יט.

99 פי האדם

לקריאת "אדם לאדם" כ"אדם" שעל הכיסא ו"אדם" שמתחתיו, ההערה מפנה לאור התורה של הצמח צדק על בשלח.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת בשלח ע' תעז ואילך.

100 על דמות הכסא

"ומעל לדמות הכיסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה". זהו ה"אדם" שלמעלה מן הכיסא.

Ezekiel 1:26 יחזקאל א:כ"ו

וממעל לִיקְרִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם כְּמֶרְאָה אֶבֶן־סַפִּיר דְּמוֹת כֶּסֶף וְעַל דְּמוֹת הַכֶּסֶף דְּמוֹת כְּמֶרְאָה אֶדָם עָלָיו מִלְמַעְלָה:

And above the firmament that was over their heads was the likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone; and upon the likeness of the throne was a likeness as the appearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, כו.

101 ודמות פניהם

בחזון יחזקאל יש לכל אחת מהחיות פני אדם, פני אריה מימין, פני שור משמאל ופני נשר. הנפש הבהמית מושרשת באריה ובשור.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א:י

וּדְמוֹת פָּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל־הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

יחזקאל א, י.

102 בזהר פ' במדבר דק"ח ע"ב

הזהר על ספר במדבר, המצוטט בטקסט ובהערות קה"ת, בעניין פני האדם הכלולות בפניהן של החיות.

Zohar, Bamidbar 3:27-38 ספר הזהר, במדבר ג': כ"ז-ל"ח

103 ובפ' בראשית ד"ח סע"ב

המקור הנוסף שמביא הטקסט, בזהר על בראשית, באותו עניין.

Zohar, Bereshit 7:70-8:83 ספר הזהר, בראשית ז': ע"ח-פ"ג

פסקה 12

104 פניהם פני אדם

"ודמות פניהם — פני אדם". המאמר מפרש "פנים" כפנימיות החיות.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א':

וְדֹמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אֲרִיָּה אֶל־הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מִהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

105 בדי"ה וספרתם לכם

המאמר דן בשאלה מדוע מוזכרים חמישים יום אף שסופרים רק ארבעים ותשעה, ומדוע הנוסח הוא "יום אחד לעומר" ולא "יום ראשון". הוא מסביר את הספירה מהשעורה של פסח ועד החיטה של שבועות באמצעות הפסוק ביחזקאל "ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה".

הערת קה"ת

לעיל פ' במדבר י, א.

106 ופניהם וכנפיהם

"ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה". ההערה על טעמי המקרא מפרידה בין הפנים, הפנימיות, לבין הכנפיים.

Ezekiel 1:11 יחזקאל א':

וּפְנֵיהֶם וּכְנָפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְּמַעְלָה לְאִישׁ שְׁתֵּים חֲכָרוֹת אִישׁ וּשְׁתֵּים מִכְסוֹת אֶת גּוֹיֵתֵיהֶנָּה:

Thus were their faces; and their wings were stretched upward; two wings of every one were joined one to another, and two covered their bodies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

107 בחי' לב האדם התחתון אל האדם כו'

ההערה מביאה הגהה של הצמח צדק על הקטע הזה, בעניין "לב האדם" התחתון הפונה אל האדם העליון.

הערת קה"ת

באוה"ת במדבר-ד ע' איתסב יש הגה"ה לכאן.

פסקה 13

108 ארי' דאכיל קרבנין

הזהר מדבר על האריה שאוכל את הקרבנות — האש העליונה שירדה על

המזבח.

Zohar I, 6b זח"א ו, ב

Zohar II, 278a זח"ב רעח, א

Zohar III, 17a זח"ג יז, א

הערת קה"ת

זח"א ו, ב. זח"ב רעח, א. זח"ג יז, א.

109 אריה דאכיל קרבנין

מקום נוסף שבו הזהר מכנה את האש העליונה שעל המזבח "האריה שאוכל את הקרבנות".

Zohar, Vayikra 40:278-41:285 ספר הזהר, ויקרא מ': ער"ח-מ"א:רפ"ה

110 ארי' מלך שבחיוח

"מלך החיות הוא האריה, מלך הבהמות הוא השור, מלך העופות הוא הנשר". האריה שאוכל את הקרבנות הוא מלך החיות.

Chagigah 13b:5-6 חגיגה י"ג ב:ה'-ו'

... "אֲשִׁירָה לְה' כִּי גָאֵה גָאָה" — שִׁירָה לְמִי שֶׁמִתְגַּאֵה עַל הַגָּאִים. דָּאָמַר מֶר: מֶלֶךְ שִׁבְחֵיחַיִּית — אֲרִי, מֶלֶךְ שִׁבְחֵיחַיִּית — שׁוֹר, מֶלֶךְ שִׁבְעֻפּוֹת — נֶשֶׁר, וְאָדָם מִתְגַּאֵה עָלֵיהֶן, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְגַּאֵה עַל כּוֹלָן וְעַל כָּל הָעוֹלָם כּוֹלוֹ. כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: "וְדֹמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אֲרִיָּה אֶל הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְּׂמֹאל לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־נֶשֶׁר לְאַרְבַּעַתָּם: "וְכַתִּיב: "וְאַרְבַּעַתָּה פָּנִים לְאֶחָד פְּנֵי הָאֶחָד פְּנֵי הַכְּרוֹב וּפְנֵי הַשָּׁנִי פְּנֵי אָדָם וְהַשְּׁלִישִׁי פְּנֵי אֲרִיָּה וְהָרְבִיעִי פְּנֵי נֶשֶׁר", ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה יג, ב.

111 בנשמות שמיכאל כה"ג מקריב

הערת קה"ת מפנה Zohar III, 33a למילים האלה.

Zohar III, 33a זח"ג לג, א

הערת קה"ת

זח"ג לג, א. ובזח"א פ, א [כ]. וראה תוסי' סוף מנחות.

112 שמיכאל כה"ג מקריב ע"ג המזבח

הזהר מדבר על מיכאל שמעלה את הנשמות על המזבח העליון. המאמר מציג זאת כמקבילה השמימית של הקרבן ושל התפילה.

Zohar, Tzav 20:135-145 ספר הזהר, צו כ':קל"ה-קמ"ה

113 באצ"י דאיהו וחיוהי

ההערה מביאה הגהה וקיצור של הקטע הזה באור התורה של הצמח צדק.

הערת קה"ת

ת"ז בהק' (ג, ב). באוה"ת במדבר-ד ע' איתסב נמצא הגה"ה וקיצור לכאן.

114 דאיהו וחיוהי וגרמוהי חד

על עשר הספירות של אצילות נאמר בתיקוני זוהר: "הוא וחיותיו אחד, הוא וכליו אחד". הנשמות מועלות אל תוך אחדות זו.

Tikkunei Zohar 3b:9-10 תיקוני הזהר ג' ב:ט'-י'

דְּעֵשֶׂר סְפִירוֹת דְּאֲצִילוֹת מְלָכָא בְּהוֹן, אִיהוּ וְגִרְמִיָּה חַד בְּהוֹן, אִיהוּ וְחַיּוֹתֵי חַד בְּהוֹן, מִה דְּלֹא הָכִי בְּעֵשֶׂר סְפִירוֹת דְּבְרִיָּאָה, דְּלֹא אֵינּוֹן וְחַיּוֹתֵי חַד, לֹא אֵינּוֹן וְגִרְמִיָּהוֹן חַד. וְעַלְתָּ עַל כָּלָא הוּא נְהִיר (נ"א נחית) בְּעֵשֶׂר סְפִירוֹת דְּאֲצִילוֹת, וּבְעֵשֶׂר סְפִירוֹת דְּבְרִיָּאָה, וְנְהִיר בְּעֵשֶׂר כְּתוּת דְּמִלְּאָכְיָא, וּבְעֵשֶׂר גְּלַגְלֵי דְּרִקְיָעָא, וְלֹא אֶשְׁתַּנִּי בְּכָל אֶתֶר.

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

פסקה 14

115 בשתי אכילות הכתוב מדבר

על "ואם האכל יאכל" אומרת הגמרא שהכתוב מדבר בשתי אכילות: אכילת אדם ואכילת המזבח.

Zevachim 13b:3 זבחים י"ג ב"ג

והתנן: יכול לא תהא מחשבה מועלת אלא באכילת בשר, מנין לרבות שפיכת שירים והקטרת אימורים? תלמוד לומר: "ואם האכל יאכל" – בשתי אכילות הכתוב מדבר: אחת אכילת אדם, ואחת אכילת מזבח.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת
זבחים יג, ב.

116 לפי שהיא בחי' פנימית

ההערה מפנה לדיון של הצמח צדק באור התורה על שיר השירים, שבו אכילה מוסברת כבחינה פנימית.

הערת קה"ת
ראה באוה"ת שה"ש ב-ב ע' תפג.

117 אכלתי יערי עם דבשי

"באתי לגני אחותי כלה, אריתי מורי עם בשמי, אכלתי יערי עם דבשי". האכילה מייצגת את הבחינה הפנימית; המור והבשמים, שהם ריח, מייצגים את המקיף.

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה:א

באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם-בשמי אכלתי יערי עם-דבשי
שתייתי ייני עם-חלבי אכלו רעים שתי ושכרו דודים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
שה"ש ה, א.

118 בדיה ואם האכל יאכל בפ' שלח

שם מסביר אדמו"ר הזקן שלכל נברא יש פנימיות, מלשון פנים, שעל ידה הוא פונה אל מקורו ודבק בו, וחיצוניות, שבאמצעותה הוא משפיע על מה שמחוץ לו. בסדר השתלשלות העולמות, החיצוניות של העליון נעשית הפנימיות של התחתון.

הערת קה"ת
לקמן מא, ד ואילך.

119 אבל יש בחינה אחרת והיא בחי' מקיף . . שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף

הצמח צדק מצטט את הקטע הזה ושואל כיצד הריח יכול להיות בחינת מקיף, אם הנשמה, שהיא אור פנימי בתוך הגוף, נהנית ממנו. תשובתו היא שהוא נחשב מקיף רק ביחס לגוף, ואילו הנשמה היא תענוג ממשי.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת ויקרא-א ע' רצב וכתב ע"ז "וצ"ע שהרי הנשמה עכ"פ נהנית ממנו והנשמה היא אור פנימי המלוכש תוך הגוף. וא"כ הא"פ נהנה מן הריח רק הגוף אינו נהנה ממנו, וא"כ איך הוא מקיף, אלא צ"ל רק להגוף נחשבו מקיף אבל להנשמה הגם שהיא או"פ זהו הנאה ממש" ע"ש.

120 ריח שהנשמה נהנית ממנו ולא הגוף

"מהו הדבר שהנשמה נהנית ממנו והגוף אינו נהנה ממנו? זהו הריח". מכאן הברכה על הריח, וכאן – הקטורת כבחינה מקיפה.

Berakhot 43b:3 ברכות מ"ג ב"ג

אמר רב יהודה: האי מאן דנפיק ביומי ניסן וחוץ אילני דקא מלכלבי, אומר: "פרוה שלא חיסר בעולמו כלום וכרא בו פירות טובות ואילנות טובות להתנאות בהן בני אדם". אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב: מנין שמברכין על הריח? – שנאמר: "כל הנשמה תהלל קה". א"י זה דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו? – הוי אומר: זה הריח.

Rab Judah said : He who goes out during the days of Nisan and sees the trees budding should say "Blessed be He Who has caused nothing to be lacking in His Universe and created therein beautiful creations and beautiful trees wherefrom men may derive pleasure." Rab Zotra b. Tobiah said in the name of Rab : Whence is it learnt that one should pronounce a benediction over a fragrant smell? As it is written, "Let every soul praise the L-rd" (Ps. cl. 6). From what is it ... that the

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת
ברכות מג, ב.

121 בבחי' מקיף מלמעלה

ההערה מביאה הגהה של הצמח צדק על הקטע הזה.

הערת קה"ת

באוה"ת במדבר-ד ע' א'תסב נמצא הג"ה לכאן.

122 כביאור ע"פ באתי לגני

שם מוסבר "אריתי מורי עם בשמי": כדי להמשיך את עצמות החכמה אל המדות, יש להמשיך את המקור שמעל החכמה. הריח, הנתפס בחושים, נעלה מן הטעם, הנתפס בפה ובחיר, משום שהחושים הוא איבר נעלה יותר. זו הנקודה שהטקסט מזכיר כאן.

הערת קה"ת

לקרית שה"ש לג, א.

123 ע"פ ראה ריח בני בפ' תולדות

שם מוסבר שיצחק ביקש להמשיך את בחינת המקיף, ומכיוון שכל המשכה נעשית באמצעות העלאת מ"ן, המשכת המקיף מצריכה העלאת מ"ן שהיא עצמה בבחינת מקיף. לכך מתייחס הטקסט.

הערת קה"ת

תו"א כ, ד.

124 בזהר ס"פ ויקהל (דרי"ט א')

אותו זוהר מובא קודם בפרשה זו, שם מסביר אדמו"ר הזקן שהקטורת שעל המזבח הפנימי היא גם כירור: אחד עשר סממניה מעלים את אחד עשר "כתרי הטומאה". הוא מפנה למאמר זה, "זאת חנוכת המזבח".

הערת קה"ת

מובא גם לעיל כב, ד. אוה"ת בראשית-א דף קנב, א. תצוה ע' תשס.

125 בדיה מי מנה עפר יעקב

במאמר "מי מנה עפר יעקב" מוסבר בקטע שבעמוד זה שהעולם היה יכול להיברא במאמר אחד, שהוא הבל העליון, ואילו הדיבור מחלק אותו לצירופים רבים של אותיות, שהם שמותיהם וחיותם של הנבראים.

הערת קה"ת

לקמן סו, ג.

126 ע"פ נשא את ראש בני גרשון

שם מסביר אדמו"ר הזקן שבני גרשון נשאו את יריעות המשכן, שהן בחינות המקיפים, ושמקור המדות הוא למעלה מן השכל, ברצון.

הערת קה"ת
לעיל כב, ד.

127 ובד"ה בכ"ה בכסלו

המאמר מסביר שהלב הפנימי מתאחד עם השכל, ושעל ידי הצדקה בא ריח ש"משיב את הנפש" ומגלה את השכל שבתוך הלב הפנימי: "שמן וקטרת ישמח לב".

הערת קה"ת
תו"א כט, ד. וראה באוה"ת במדבר-ד ע' איתסה מה שהעתיק מתו"א.

128 ועי' מ"ש הרמ"ז ס"פ בא

קודם בפרשה זו מובאים דברי אותו רמ"ז, בסוף פרשת בא (דף מ' ע"ב), על ההעלאה והבירור שהקטורת פועלת, יחד עם הוזהר בסוף פרשת ויקהל.

הערת קה"ת
ראה לעיל כב, ד. ובמ"מ לשם.

פסקה 15

129 כ"א על מזבח הפנימי

ההערה מביאה הגהה של הצמח צדק על כך שהקטורת הוקרבה רק על המזבח הפנימי.

הערת קה"ת
ראה הגהה לכאן באוה"ת במדבר-ד ע' איתסה.

130 מלשון חינוך

גם במאמרי אדמו"ר האמצעי על חנוכה נידון הקשר בין חנוכה לחינוך.

הערת קה"ת
וראה גם בשערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פל"ז. סה"מ תרל"ה-ב ע' של ואילך. לקו"ש חכ"ה ע' 383 ואילך. וראה לקו"ש חל"ב ע' 105 הערה 72.

131 חנוך לנער ע"פ דרכו

"חנוך את הנער על פי דרכו; גם כי יזקין לא יסור ממנה." המאמר קושר בין חינוך לבין חנוכה, מלשון הקדשה.

Proverbs 22:6 משלי כ"ב:ו.

חנוך לנער על פי דרכו גם כִּי־יִזְקִין לֹא־יִסּוּר מִמֶּנָּה:

Train up a child in the way he should go, And even when he is old, he will not depart from it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
משלי כב, ו. באוה"ת במדבר-ד ע' איתסה נמצא הגה"ה לכאן.

פסקה 16

132 בד"ה בכ"ה בכסלו

בדיון על משמעות חנוכה, חנוכת המזבח והמקדש, מביא אדמו"ר הזקן את הפסוק "חנוך לנער על פי דרכו": ילד שעדיין רחוק מן הלימוד צריך לחנכו, ואת החינוך עושים באמצעות מתנות רבות שנותנים לו.

הערת קה"ת
תו"א כט, ד. וראה גם לקו"ת נשא צח, א. ברכה צח, ב ואילך.

133 הבו לה' כבוד . . קול ה' על המים

"הבו להוי' בני אלים, הבו להוי' כבוד ועוז". המזמור פותח בכבוד, לפני שבעת ה"קולות" שלו, שהמאמר קורא בהם את סדרה של כל המשכה חדשה.

Psalms 29:1 תהילים כ"ט:א

מְזַמֵּר לַיהוָה הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֱלֹהִים הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד וְעֹז:

A Psalm of David. Ascribe unto the L-RD, O ye sons of might, Ascribe unto the L-RD glory and strength

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת
תהלים כט, א. ביהל אור שם נמצא הגהות לכאן.

134 קול ה' על המים

"קול הוי' על המים". זהו הראשון משבעת הקולות שבמזמור, שהמאמר מפרש כחסד.

Psalms 29:3 תהילים כ"ט:ג

קוֹל ה' עַל־הַמַּיִם אֶל־הַכְּבוֹד הִרְעִים ה' עַל־מַיִם רַבִּים:

The voice of the L-RD is upon the waters; The G-d of glory thundereth, Even the L-RD upon many waters

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

135 קלא פנימאה דלא אשתמע

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
זח"א (ג, ב) [כ].

136 קלא פנימאה דלא אשתמע

הוזהר מדבר על קול פנימי שאינו נשמע. המאמר מפרש אותו כהמשכה מן השכל אל המדות.

Zohar, Bereshit 83:235-86:248 ספר הזהר, בראשית פ"ג:רל"ה-פ"ו:רמ"ח

This Voice is in the recesses and is not heard or revealed, and when it issues from the throat it utters the aspirate without sound and it flows on without ceasing, though it is so tenuous as to be inaudible

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

137 בשה"ש ע"פ קול דודי

שם מבחין אדמו"ר הזקן בין "קול קטן" הנמשך מן המידות אל הדיבור ונשמע, ובין "קול גדול ולא יסף" — הקול הפנימי שאינו נשמע. כל המשכה מהעלם לגילוי, מן השכל למידות או ממה שלמעלה מן השכל אל השכל, נקראת "קול".

הערת קה"ת
לקו"ת שה"ש טו, ב.

138 "קול דודי הנה זה בא". זהו הפסוק בשיר השירים שהמאמר מצטט בעניין משמעותו של "קול".

Song of Songs 2:8 שיר השירים ב':ח

קוֹל דָּוִד הִנֵּה־זֶה בָּא מְדַלֵּג עַל־הַהָרִים מְקַפֵּץ עַל־הַגְּבָעוֹת:

Hark! my beloved! behold, he cometh, Leaping upon the mountains, skipping upon the hills

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

139 עלמא דאתכסיא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

זח"א (יח, א. קנב, א. קנח, ב). ובזח"ב (כט, ב). [כ].

140 מעלמא דאתכסיא

הוזהר מבחין בין העולם הנסתר (עלמא דאתכסיא) לעולם הנגלה. כאן מדובר במקור שמעל המדות, שממנו נמשכים הקולות.

Zohar, Bereshit 6:60-7:70 ספר הזהר, בראשית ו':ס"ז-ז':ע

141 שבעה ושבעה מוצקות

זכריה רואה מנורת זהב בעלת שבעה נרות, "שבעה ושבעה מוצקות לנרות". המאמר מפרש את הנרות כשבע המדות ואת המוצקות כמי שמזינות אותן מלמעלה.

Zechariah 4:2 זכריה ד':ב'

וַיֹּאמֶר אֵלַי מֶה אַתָּה רֹאֶה וְאָמַר רְאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כָּלָה וְגִלְגָּה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נִרְתִּיחָהּ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכריה ד, ב.

142 בזהר ס"פ מקץ

המקור שמציין הטקסט בסוף פרשת מקץ לעניין שבעת המוצקות, כהמשכות ממדרגות עליונות אל המדות.

Zohar, Miketz 15:261-269 ספר הזהר, מקץ ט"ו:רס"א-רס"ט

143 בזהר ס"פ מקץ (דרי"ד סע"ב)

הצמח צדק דן ב"שבעה ושבעה מוצקות" ב־Or HaTorah על ויקרא.

הערת קה"ת

בענין שבעה ושבעה מוצקות ראה אוה"ת ויקרא-א ע' רעט. ביאורו"ז להצ"צ-ב ע' תתעז.

144 בזהר פ' תזריע דמ"ז ע"ב

הצמח צדק דן ב"שבעה הבלים" שבוזרה ב־Or HaTorah על ויקרא.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת ויקרא-א ע' רפ ואילך. ובביאורו"ז להצ"צ-ב ע' תתעז ואילך. ע' תתפא ואילך נזכר גם לעיל פ' במדבר יב, ד.

145 להמשיך מתחילה קודם הזי קולות

ההערה מביאה הגהה של הצמח צדק על המשכת הכבוד לפני שבעת הקולות.

הערת קה"ת

באוה"ת במדבר-ד ע' איתסה נמצא הגה"ה.

146 הראני נא את כבודך

בקשתו של משה: "הראני נא את כבודך". באמצעות רעיא מהימנא מוזהה הכבוד שביקש עם הכתר העליון.

Exodus 33:18 שמות ל"ג:י"ח

וַיֹּאמֶר ה'רְאֵנִי נָא אֶת־כְּבוֹדְךָ:

'And he said: 'Show me, I pray Thee, Thy glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

147 בזהר בהעלותך דקנ"ד א'

ההפניה שבטקסט לבהעלותך, על "תרום קרנו בכבוד".

Zohar, Beha'alotcha 15:87-16:94 ספר הזהר, בהעלותך ט"ו:פ"ז-ט"ז:צ"ד

148 קרנו תרום בכבוד

"תרום קרנו בכבוד". הטקסט מצטט את פירוש הזהר לפסוק זה כמקור נוסף לעניין "כבוד".

Psalms 112:9 תהילים קי"ב:ט'

פֶּזֶר נָתַן לְאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עֲמֶדֶת לְעַד קֶרְנוֹ תְּרוֹם בְּכָבוֹד:

He hath scattered abroad, he hath given to the needy; His righteousness endureth for ever; His horn shall be exalted in honour

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

149 כבוד חכמים ינחלו

"וחכמים ינחלו כבוד". הטקסט מפנה לביאורו בדרוש על "כי ביום הזה יכפר".

Proverbs 3:35 משלי ג':ל"ה

כְּבוֹד חֲכָמִים יִנְחָלוּ וְכִסְיֵיהֶם מְרִים קָלוֹן:

The wise shall inherit honour; But as for the fools, they carry away shame

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 17

150 שמנחת נדבה מביאה בכפיפה מצרית

הרבי מציין ש־Sotah 14b נראה כפוסל סל מצרי, ומשיב שהנימוק המובא שם, "הקריבהו נא לפחתך", אינו איסור מן התורה (Kesef Mishneh, Hilchos Issurei Mizbe'ach 2:10); כנגד הדעה שמדובר באיסור מן התורה, הוא מציין שהעניינים מביאים את ביכוריהם בסלי נצרים (Bikkurim 3:8), שהם בוודאי פשוטים יותר מסל מצרי.

הערת קה"ת

בלקו"ת נשא (כט, ב) שמנחת נדבה מביאה בכפיפה מצרית, שזהו דלא כמפורש בסוטה (יד, ב) דפסול — הרי מפורש שם שהטעם דהקריבהו נא לפחתך גוי, ואיסור זה אינו מן התורה (כס"מ ה' איס"מ פ"ב ה"י (ודלא כ"י"א מהאחרונים דאסור מה"ת — דלפ"ז אינו מובן הא דעניינים מביאים בכורים בסלי נצרים של ערבה (בכורים פ"ג מ"ה) שבדאי פחותים מנצרי דקל (דהיינו כפיפה מצרית, כפרש"י בסוטה שם) דסברת הקריבהו שייך גם באינו קרב על המזבח ממש, וק"ל)) — לקו"ש ח"ז ע' 205.

151 תמידין כסדרן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תפלת מוסף.

152 זהו ענין חינוך המזבח כנודע

ההערה מפנה לתמצית של הקטע הזה ב"אור התורה" של הצמח צדק.

הערת קה"ת

קיצור באוה"ת במדבר-ד ע' איתסה.

פסוקה 18

153 היה מעורב בשמים ראש

ההערה מפנה לביאורו של הצמח צדק במצוות הנוגעות לבשמים המעורבים בשמן המשחה.

הערת קה"ת

ראה דרך מצותיך עב, ב.

154 בשמים ראש מר דרור וקנמן בשם

"קח לך בשמים מוכחמים: מור דרור, חמש מאות [שקלים], וקינמן בשם..." בשמי שמן המשחה מביאים אל השמן ריח ניחוח, את הבחינה המקיפה.

Exodus 30:23 שמות ל:כ"ג

וְאַתָּה כָּחֹלֶךְ בְּשָׂמִים רֹאשׁ מֶרְדְּרוֹר חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְקִנְמָן בְּשֵׁם מִחֲצִיתוֹ חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתֵים וְקִנְה־בֶשֶׂם חֲמִשִּׁים וּמֵאוֹתֵים:

Take thou also unto thee the chief spices, of flowing myrrh' five hundred shekels, and of sweet cinnamon half so much, even two hundred and fifty, and of sweet calamus two hundred and fifty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות ל, כג.

פסוקה 19

155 כל הבקר לעולה

"כל הבקר לעולה שנים עשר פרים..." סיכום קרבנות הבהמה של הנשיאים, השייכים ל"אחרי שנמשח".

Numbers 7:87 במדבר ז:פ"ז

כָּל־הַבָּקָר לְעֹלָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר פְּרִים אֵילִם שְׁנַיִם־עֶשֶׂר כִּבְשִׁים בְּנֵי־שָׁנָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר וּמִנְחָתָם וּשְׁעִירֵי עִזִּים שְׁנַיִם עֶשֶׂר לַחֲטָאת:

all the oxen for the burnt-offering twelve bullocks, the rams twelve, the he-lambs of the first year twelve, and their meal-offering; and the males of the goats for a sin-offering twelve

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר ז, פז.

156 כתיב ביום המשח

ההערה מביאה הגהה של הצמח צדק על מסקנה זו.

הערת קה"ת

באוה"ת במדבר ד-ע' איתסו נמצא הג"ה לכאן.

157 והלא קערה אחת היתה ומזרק אחד היה וכף אחת היתה ביום

המשח אותו

המדרש שואל מדוע נמנים שנים עשר קערות, מזרקים וכפות, כאשר ביום המשיחה הובאו אחד מכל סוג, ומשיב שה' החשיב להם כאילו כולם הקריבו ביום הראשון וביום האחרון.

Bamidbar Rabbah 13:9 במדבר רבה י"ג:ט'

158 העלה עליהם כאלו כולם הקריבו ביום ראשון וביום אחרון

דברי רבי יודן מובאים שוב: הכתוב החשיב להם כאילו כולם הקריבו ביום הראשון וכולם ביום האחרון.

Bamidbar Rabbah 14:13 במדבר רבה י"ד:י"ג

159 "כולך יפה רעייתי ומום אין בך". הפסוק שעליו מביא שיר השירים רבה את הדרשה על הנשיאים.

Song of Songs 4:7 שיר השירים ד:ז

כָּלְךָ יָפָה רְעִיטִי וּמוֹם אֵין בְּךָ:

Thou art all fair, my love; And there is no spot in thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

160 ובשה"ש ע"פ כולך יפה רעייתי

על הפסוק "כולך יפה רעייתי" מביא המדרש את אותה דרשה, שה' החשיב את הנשיאים כאילו כולם הקריבו ביום הראשון וביום האחרון.

Shir HaShirim Rabbah 4:7:1 שיר השירים רבה ד:ז:א

כָּלְךָ יָפָה רְעִיטִי, זֶה יַעֲקֹב אָבִינוּ, שֶׁהִיטָה מִטָּתוֹ שְׁלֵמָה לְפָנָיו וְלֹא נִמְצָא בָּהּ פֶּסֶלֶת. מֵהוּ כָּלְךָ יָפָה רְעִיטִי, תִּנִּי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָאי, בְּשָׁעָה שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל לְפָנָי הָרַסִּינִי וְאָמְרוּ (שְׁמוֹת כד, ז): כֹּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, אוֹתָהּ שָׁעָה לֹא הָיָה כָּהֵם לֹא זָבִים וְלֹא מִצְרָעִין וְלֹא חֲגָרִין וְלֹא סוּמִין לֹא אֶלְמִין וְלֹא חֲרָשִׁין, לֹא שׁוֹטִין וְלֹא שְׂמִמִּין, לֹא טַפְשִׁין וְלֹא חֲלוּקֵי לֵב, עַל אוֹתָהּ שָׁעָה נֶאֱמַר: כָּלְךָ יָפָה רְעִיטִי, כִּיֹּן שֶׁחָטָאוּ לֹא הָיוּ יָמִים קָלִים וְהָיוּ כֶּם זָבִים וּמִצְרָעִים ...

"All of you is fair, my love, and there is no blemish in you" (Song of Songs 4:7). "All of you is fair, my love" - this is Jacob our patriarch, whose bed was unflawed and no waste was found among it. What is, "all of you is fair, my love"? Rabbi Shimon ben Yoḥai taught: When Israel stood before Mount Sinai and said: "Everything that G-d spoke we will perform and we will heed" (Exodus 24:7), at that moment ... there were in their midst neither zav, nor leper, nor

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); The Metsudah siddur, 1981 (CC-BY); Translation based on the Metsudah linear siddur, by Avrohom Davis, 1981 (CC-BY); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Daf Shevui (CC0); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/nasso/7/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק